

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Gud – en kompis...

Sissel Bøe

Veileder

Førsteamanuensis Kjetil Fretheim

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved

Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen

Det teologiske menighetsfakultet, vår 2013

AVH505 – Masteravhandling (30 ECTS)

RLE / Religion og etikk

Antall ord: 23 561

Gud - en kompis...

En undersøgelse om gudsforestillinger hos 16 åringer på KG

Masteravhandling

Sammendrag

”Gud er som en kompis.” En av informantene i denne avhandlingen bruker denne formuleringen når han skal beskrive sin gudsforestilling. Er dette et uttrykk for at innholdet i gudsforestillingen er annerledes enn det kirken forkynner, eller er det bare et nytt ord med et innhold som kan kjennes igjen i Bibelens tekster?

Denne avhandlingen er en undersøkelse om gudsforestillinger hos 16 åringer på KG. Materialet består av tekster fra 29 informanter som var elever i en første klasse i videregående skole på Kristelig Gymnasium år 2010/2011. Informantene har skrevet et essay med utgangspunkt i spørsmålet: Hva er dine forestillinger om Gud?

Avhandlingen består av ulike teoretiske perspektiver som bidrar til å kaste lys over materialet. Presentasjonen av tekstene er gjort ut fra en litterær analyse, der jeg ved å se på litterære virkemidler vil finne temaet i tekstene. Jeg har valgt å analysere materialet ut fra tematiske grupperinger av gudsbildet og ikke analysere hver enkelt informant.

Informantene bruker bilder og metaforer for å uttrykke sin gudsforestilling. Et viktig funn i avhandlingen er at informantene ser på Gud som en venn de kan ha en nær relasjon til (Gud er som en kompis). Denne relasjonen er basert på opplevelser og erfaringer de har hatt, mange tolker disse opplevelsene inn i en kristen kontekst.

Sammendrag	5
Kapittel 1: Innledning	9
1.1 Problemstilling og mål.....	10
1.2 Avhandlingens oppbygning	11
Kapittel 2: Kontekst	13
2.1 Presentasjon av Kristelig Gymnasium (KG).....	13
2.2 Dagens religiøse landskap	16
2.3 Oppsummering.....	19
Kapittel 3: Teori.....	20
3.1 Hva er en gudsforestilling?	20
3.2 Innholdet i en kristen gudsforestilling.....	22
3.3 Samfunnets påvirkning.....	24
3.4 Erfaring og nære relasjoner.....	25
3.5 Individets gudsforestilling	28
3.6 Oppsummering.....	30
Kapittel 4: Metode	31
4.1 Kvalitativ metode	31
4.2 Informantene	32
4.3 Essay	33
4.4 Analyse og fortolkning.....	34
4.5 Oppsummering.....	37
Kapittel 5: Presentasjon og drøfting.....	38
5.1 Erfaring	38
5.1.1 Ny trosidentitet	39
5.1.2 Gud gir styrke	40
5.1.3 En rystende opplevelse	42
5.1.4 En fortelling som fikk betydning	43
5.1.5 Drøfting	44
5.2 Kontekst.....	46
5.2.1 KG gir tanker.....	46
5.2.2 Familie og venner har formet mitt syn	47
5.2.3 Kristent fellesskap har betydning.....	48
5.2.4 Familier uten religiøst engasjement	50
5.2.5 Drøfting	51

5.3 Gudsforestillingenes innhold.....	53
5.3.1 Kristendommens gudsforestilling.....	53
5.3.1.1 Jesus en lys side av Gud	54
5.3.1.2 Bibelens Gud	56
5.3.1.3 Gud – en kompis.....	57
5.3.1.4 Drøfting	59
5.3.2 Gud – noe menneskeskapt	61
5.3.2.1 Gud - noe helt spesielt	61
5.3.2.2 Gud – en del av mennesket.....	62
5.3.2.3 Gud - god å ha	64
5.3.2.4 Drøfting	64
Kapittel 6: Oppsummering	67
Kapittel 7: Epilog.....	69
Litteraturliste.....	71
Vedlegg.....	73

Kapittel 1: Innledning

Alle mennesker bærer med seg en forestilling om Gud, bevisst eller ubevisst. Selv om de fleste i vårt samfunn vil knytte sin gudsforestilling til kristendommen, vil innholdet være forskjellig. En gudsforestilling dannes i en kontekst, og vil bli påvirket av miljøet vi lever i. Mange nye ord og begreper brukes i dag om Gud, det synes som om mange mennesker i dag har lite kjennskap til ordene og begrepene kirken bruker. Hvilken betydning har dette for unge menneskers gudsforestillinger?

Siden jeg er lærer ved en kristen friskole, nærmere bestemt Kristelig Gymnasium (KG) i Oslo, danner dette noe av bakteppet når jeg har valgt å skrive om gudsforestillinger hos 16 åringer på KG. Hvordan påvirker samfunnet og det å være elev på en kristen skole, gudsforestillingene til våre elever? KG er en kristen friskole som har som formål: *Å vinne og bevare de unge for Kristus* (Grunnregler for Kristelig Gymnasium, 2010).

Gudsforestillinger er ofte knyttet til en religion, men kan også være uavhengig av religion. Man kan også ta med elementer fra ulike religioner og livssyn i sin gudsforestilling. Språklige uttrykk forandrer seg, ungdom bruker andre ord og uttrykk enn for eksempel kirken, men kanskje er det slik at ordene er nye, men innholdet kan kjennes igjen i en kristen gudsforestilling? Tekstene i Bibelen inneholder mange metaforer og bilder for å beskrive Gud, bildene har bakgrunn i det samfunnet som tekstene den gang ble skrevet i. Tekstene til mine informanter er skrevet i en annen tid, noe språk og formuleringer viser.

Tittelen på oppgaven: ”Gud - en kompis...” er et utsagn fra en av mine informanter, et forholdsvis typisk eksempel på hvordan informantene i undersøkelsen formulerer seg når de skal gjøre rede for sine gudsforestillinger. Denne formuleringen sier noe om hva som er det sentrale innholdet i gudsforestillingene. Uttrykket kompis uttrykker en nær relasjon, omsorg og trygghet.

Skolen har kunnskap om at mange velger KG fordi det faglig sett er en god skole og fordi det er et godt miljø ved skolen. Men skolen har lite kunnskap om - og kjennskap til hvilke gudsforestillinger elevene har, og hvilken betydning det har for gudsforestillingene deres å være elever på KG (Vedlegg 3).

Ikke alle elevene på KG kommer fra hjem med kristen tilhørighet, noen har mye kunnskap om kristen tro, andre har mindre.

Allikevel er det grunn til å anta at elevene i noen grad har en positiv holdning til kristendommen, siden de har valgt å begynne på en kristen skole, og at dette igjen vil få betydning for deres gudsforestillinger.

1.1 Problemstilling og mål

Avhandlingens problemstilling er: ”Hvilke gudsforestillinger har 16 åringer på Kristelig Gymnasium?”

Kunnskap om elevenes gudsforestillinger er viktig i skolens arbeid med å gi kunnskap om og kjennskap til en kristen gudsforestilling. Det er viktig for en skole som KG, å gi kunnskap om en Gud som møter oss med kjærlighet og respekt, bryr seg om hvert enkelt menneske, og forankrer gudsforestillingen i Bibelen og kirkens troslære. Mange opplever at de aldri blir gode nok i møte med kristen tro, det er derfor viktig å se på hva slags gudsbilde man har, og hva som er innholdet i en kristen gudsforestilling. Bevisstgjøring rundt våre gudsforestillinger er viktig for troen vår.

For å svare på denne problemstillingen har 29 elever i en førsteklasse i videregående skole på KG skrevet et essay der temaet var: ”Hva er dine forestillinger om Gud?” (Vedlegg 1).

I problemstillingen har jeg brukt begrepet forestillingen om Gud. En forestilling kan defineres som tanker omkring noe, noe man leter etter, mer enn noe man kan sette ord på og har klare begreper om. Jeg er altså ute etter forestillingen, tanker om en Gud, ikke informantenes forståelse av bestemte ord og begreper om Gud.

Mine informanter er elever ved en kristen skole, og man vil kunne anta at mange knytter sine gudsforestillinger til kristen tro. Men det er også grunn til å anta at det å leve i et sekularisert samfunn, som også er preget av flere religioner og livssyn, vil kunne merkes på hvordan innholdet i gudsforestillingene defineres.

Avhandlingen bygger på et empirisk prosjekt der det er informantenes tekster som er objektet for forskningen gjennom en kvalitativ undersøkelse gjort i en 1.klasse på videregående trinn på KG. Det er 29 informanter i undersøkelsen, som alle er 16 år. Gruppen ble valgt på bakgrunn av at man kan anta dette er en aldersgruppe som vil kunne reflektere rundt en slik problemstilling.

Jeg var informantenes religionslærer det året undersøkelsen ble tatt. For å svare på oppgaven skrev elevene et faglig essay. Dette er en sjanger som gir rom for tanker og refleksjoner og som derfor vil være egnet for et slikt tema som tar opp tanker om gudsforestillinger. I en slik sjanger kan elevene reflektere fritt, et essay er en form for samtale med leseren. Det er varierende lengde på besvarelsene. Tekstene er anonyme, bare kategorisert som jente og gutt.

De tre kategoriene jeg har valgt for å analysere mitt materiale, har jeg kalt erfaring, kontekst og gudsforestillingenes innhold. Dette fordi det er grunn til å anta at egne erfaringer og konteksten informantene befinner seg i, har betydning for innholdet i gudsforestillingene. Dette sammen med en analyse av tekstenes innhold, vil hjelpe meg til å besvare problemstillingen for avhandlingen.

Som nevnt håper jeg funnene i avhandlingen vil gi kunnskap som skolen kan bruke i sitt arbeid med å virkeliggjøre skolens kristne målsetting: *Å vinne og bevare de unge for Kristus*. Avhandlingen vil kanskje også være av interesse for andre kristne friskoler med samme målsetting som KG.

Ungdom er opptatt av gudstro, men de bruker nye ord og begreper om sine gudsforestillinger. Kanskje er det slik at ord og begreper er nye, men at innholdet i disse begrepene kan kjennes igjen i en kristen gudsforestilling? Dette er noe av det jeg håper avhandlingen vil gi svar på.

1.2 Avhandlingens oppbygning

Avhandlingen vil bestå av metodiske og teoretiske perspektiver som vil bidra til å kaste lys over materialet mitt. I neste kapittel vil jeg først presentere Kristelig Gymnasium (KG), siden det er elever ved denne skolen som er mine informanter, så vil jeg peke på trekk ved konteksten informantene lever i.

Deretter vil jeg presentere ulike teoriperspektiver som jeg vil bruke i analysen av materialet mitt. Jeg vil først redegjøre for hvordan en gudsforestilling kan defineres, så vil jeg se på betydningen samfunnet, familie og nære relasjoner har for gudsforestillingene.

I kapittel 4 vil jeg redegjøre for valg av metode og hvordan jeg vil analysere materialet mitt. I kapittel 5 vil jeg gi en presentasjon av materialet. Jeg vil gjøre analysearbeidet temabasert, nærmere bestemt vil jeg analysere de data jeg har innhentet, ut ifra tematiske grupperinger av

gudsbilde og ikke analysere hver enkelt informant. Analysen av materialet har jeg delt inn i kategoriene: erfaring, kontekst og gudsforestillingenes innhold.

I kapittel 6 vil jeg ta fram det jeg ser som sentrale funn i mitt materiale og se dem i sammenheng med teoriperspektivene i avhandlingen, forsøke å svare på problemstillingen min. Til slutt har jeg en epilog der jeg ser på hvordan KG kan møte elevenes gudsforestillinger, og hvordan skolen på den måten kan få kunnskap som er viktig for å virkeliggjøre skolens kristne målsetting.

Kapittel 2: Kontekst

Tekstene til informantene i undersøkelsen må forstås ut fra den konteksten de lever i. I dette kapitlet vil jeg derfor gjøre rede for trekk ved samfunnet mine informanter lever i, og som man kan anta har betydning for innholdet i gudsforestillingene. Det er grunn til å anta at mange vil ta utgangspunkt i kristendommen som er den dominerende religion i vårt samfunn, den utgjør hovedinnholdet i religionsundervisningen i skolen, og flertallet av unge følger en kirkelig konfirmasjon. Samtidig er samfunnet preget av økende pluralitet og religiøst mangfold, religion og tro har blitt mer privatisert og individualisert. Det er naturlig å tenke at deltakelsen i disse to forskjellige miljøene vil påvirke informantenes gudsforestillinger.

Mine informanter er deltakere i dette samfunnet samtidig som de er elever ved en kristen skole, der kristen tro preger undervisning og miljø, blant annet gjennom daglige andakter, gudstjenester og misjonsaksjon.

2.1 Presentasjon av Kristelig Gymnasium (KG)

Kristelig Gymnasium (KG) ble grunnlagt i 1913 og eies i dag av tre misjonsorganisasjoner, Norsk Luthersk Misjonssamband, Det Norske Misjonsselskap og Normisjon. Skolen ble grunnlagt fordi en del foreldre med et kristent livssyn mente den offentlige skolen var i ferd med å bli avkristnet. I 1967 ble det startet ungdomsskole ved KG slik at skolen i dag består av ungdomsskole og videregående skole.

Skolen har som formål: ”Å vinne og bevare de unge for Kristus” (Grunnregler for Kristelig Gymnasium, 2010). Skolens styre og forstanderskap skal føre tilsyn med skolens virksomhet og påse at grunnreglene blir overholdt.

KG har som nevnt bakgrunn i kristen lekmannstradisjon og regnes som en konservativ skole. Skolen rekrutterer elever fra hjem med en kristen forankring, men også fra hjem uten kristen tilhørighet (Vedlegg 3).

KG en byskole som har elever fra forskjellige miljøer, elevene kommer i hovedsak fra Oslo, men har også mange elever fra Akershus, og noen elever fra andre fylker. Skoleåret 2010/2011 var det 870 elever ved skolen.

KG ligger sentralt plassert like ved Bislet. Skolens beliggenhet er viktig for søkningen til skolen, sentrumsskolene er de med best søkning i Oslo. Elevene er typiske representanter for ungdommen i dag og skiller seg på mange måter lite fra unge i andre ungdomsmiljøer. Hver høst har skolen en undersøkelse der de nye elevene forteller hvorfor de har søkt KG. Svar som de fleste gir, er at det er en god faglig skole med godt miljø, mange nevner også at de har søkt fordi familie og venner har vært elever på KG. Mange har et positivt syn på det skolen står for når det gjelder tro og verdisyn. I løpet av de siste årene er det imidlertid flere og flere av elevene som kommer fra hjem uten kristen tilhørighet (Vedlegg 3).

Mange av elevene på KG holder en høy faglig standard, og veldig mange er ambisiøse og engasjerte, inntaksgrunlaget til videregående skole ligger på ca 4,4 i snitt (inntak år 2011). Dette må sies å være et høyt karaktersnitt, det viser at elevene er faglig dyktige.

Dette er viktig bakgrunnsinformasjon for denne oppgaven, en vil kunne anta at mine informanter har gode forutsetninger for å kunne reflekterer rundt temaet gudsforestillinger. Noe som må tas i betraktning, er om disse skoleflinke elevene vil tilstrebe flinke og gode besvarelser og derfor ikke vil framstå så ærlige som kanskje andre vil gjøre. Dette er synspunkt som er viktig å ha med seg inn i analysen av informantenes tekster.

Skolen er bevisst på å respektere den enkelte elevs holdninger og religiøse ståsted. Dette er noe som preger miljøet, elevene gir uttrykk for at det er respekt for den enkeltes holdninger og verdier på KG.

En økende andel av Norges befolkning bor i byer, der møtes mennesker med forskjellig religion og kulturell bakgrunn. I Oslo er mindre enn to tredeler medlemmer av den norske kirke, mot fire av fem i landet som helhet (Botvar 2010: 34). Et spørsmål som det er viktig å stille seg, er om undersøkelsen ville sett annerledes ut hvis den hadde blitt tatt ved en skole et annet sted i landet.

Skolen har flere arrangement for å sette fokus på skolens kristne mål, blant annet gjennomfører skolen hvert år en misjonsaksjon, der elevene samler inn i gjennomsnitt over en og en halv million kroner til et misjonsprosjekt (høsten 2012 ble det samlet inn over 2 millioner kr til et prosjekt i Laos).

I tillegg er det trinnsamlinger, gudstjenester og påskesamlinger. Hver dag etter første time holder elever og lærere en andakt som sendes gjennom høyttaler til alle klasserommene. Skolen har også flere lag og foreninger som aktivt arbeider for skolens målsetting. De fleste

klassene har elever som er sterkt engasjert når det gjelder å formidle skolens tro og holdninger. Det er grunn til å tro at dette er noe som vil påvirke medelever når det gjelder tro og gudsforestillinger.

I første og andre klasse i videregående skole har KG et eget fag som ikke finnes i den offentlige skolen. Faget Kristendoms kunnskap er obligatorisk for alle elevene i videregående skole på KG. Faget avsluttes etter 2.klasse, det er et eksamensfag og karakteren kommer på vitnemålet. Dette faget undervises det i to timer pr uke. Fagplanen gjennom disse to årene omhandler kristendommen, dogmatikk, bibelhistorie, misjonshistorie og etikk, i tillegg til kristendommens rolle i samfunnet (Kristendoms kunnskap – Fellesfag i studieforbredende utdanningsprogram, 2010). Elevene på KG får altså mer undervisning i kristendom enn elever i den offentlige skolen. I ungdomsskolen følger skolen den offentlige skolens plan i RLE - faget, men kristendommen vektlegges og har størst plass i undervisningen.

Kristelig Gymnasium ble startet som et alternativ til den offentlige skolen og den religionsundervisning som fant sted der, det er derfor helt grunnleggende at kristen tro og tanke skal prege skolen:

Kristelig Gymnasium bygger sin virksomhet på den kristne tro, slik den er uttrykt i Bibelen og Den norske kirkes bekjennelse. Kristen tro og tanke skal prege alt arbeid ved skolen (Grunnregler for Kristelig Gymnasium, november 2010).

Disse grunnreglene ligger til grunn for alt arbeid som skjer ved skolen og som lærerne er forpliktet på. Lærerne ved KG er forpliktet på verdidokumentet som ble utarbeidet i 2008, her går det klart fram at læreren skal være et forbilde både gjennom undervisning og holdninger (Verdidokument ved Kristelig Gymnasium – en kristen skole, 2008). Det er rimelig å anta at det å ha så mange lærere med en kristen tro, vil påvirke elevene også når det gjelder deres gudsforestillinger.

Litt under halvparten av elevene som går i videregående skole på KG, har vært elever ved KG i ungdomsskolen. Dette er imidlertid ikke markert i materialet. Det er allikevel grunn til å tro at dette vil påvirke konklusjonen av undersøkelsen.

2.2 Dagens religiøse landskap

Holdninger til tro og religion kan ofte spores tilbake til oppvekst og samspillet med nære relasjoner, dette viser forfatterne av boka *Tro, livstolkning og tradisjon* til. Foreldrenes holdning til religion setter spor og har betydning for de unges livstolkning. Deres egen sosialisering vil danne en referanseramme for hvordan man forholder seg til eksistensielle spørsmål. Primærsosialiseringen er viktig, men også skole, venner og nære relasjoner ellers er betydningsfull for menneskets religiøsitet (Afdal m.fl 1997:87).

Kontekstens betydning for de unge er også tema i Paul Otto Brunstads avhandling *Ungdom og livstolkning*, der han peker på at individet og samfunnet er vevd inn i hverandre og at det enkelte menneske må forstås ut fra den kontekst det lever i. Informantenes utsagn og fortellinger må forstås og tolkes ut fra samfunnet og den kulturen de lever i og er en del av, graden av forståelse henger altså sammen med forståelsen av det samfunnet de er en del av (Brunstad 1998:11).

Samfunnets betydning peker også Erling Birkedal på i sin avhandling ”*Kanskje jeg tror på en gud, men....*”. Unge i dag vokser opp i et samfunn der kristendommen er den dominerende religionen som setter sitt preg på kultur og samfunnsliv, men samtidig er samfunnet preget av kulturelt og religiøst mangfold. Dette mangfoldet møter de unge blant annet gjennom media, filmer og ellers i kulturlivet. Religiøs praksis har forandret seg, det er ikke lenger den institusjonaliserte og kollektive religionen som er enerådende i samfunnet, men en privatisert og individualisert religiøsitet. Det som preger denne privatiseringen av religionen, er blant annet en løsere binding til etablerte religiøse institusjoner og at troen kan inneholde tilsynelatende motsetningsfulle og uforenlige forestillinger (Birkedal 2008:10).

Denne økende privatiseringen som har ført til mer individualisering, er også tema hos Botvar og Schmidt i boka *Religion i dagens Norge*. De hevder at den økende individualiseringen som preger samfunnet vårt, har ført til at hver enkelt vil ha større innflytelse på hvordan man bestemmer innholdet i sin tro og gudsforestilling. Forfatterne peker videre på at denne individualiseringen ikke nødvendigvis fører til svekket religiøsitet, men at autoritet overføres fra institusjoner til det enkelte individ. Kirken har ikke lenger samme autoritet når det gjelder tro og religiøse spørsmål.

Denne utviklingen der kirken har mistet innflytelse, fører blant annet til at det blir legitimt å sette sammen tanker fra forskjellige religioner. Slik kan tanker som i utgangspunktet står langt fra hverandre, som for eksempel reinkarnasjon og personlig gudstro kombineres (Botvar og Schmidt 2010:13).

Religion har også preget folk forskjellig ut fra hvilken landsdel de tilhører. Sør- Vestlandet har ofte blitt sett på som et område der pietismen og vekkelseskristendom har hatt stor innflytelse, mens på Østlandet har folkereligiøsiteten stått sterkt. Samtidig har de regionale forskjellene blitt stadig mer utfordret av en mer internasjonalsert kultur som man vil kunne anta har betydning for ungdomsgenerasjonen (Botvar og Schmidt 2010: 49).

Et annet trekk ved samfunnet er at tradisjonelle former for religiøsitet basert på ytre autoriteter, har blitt erstattet med en subjektiv form for spiritualitet. Det som preger religiøsiteten i dag, er at den tar utgangspunkt i menneskers personlige erfaring, individets erfaringer og opplevelser blir det sentrale. Forfatterne viser videre til at dette er en religiøsitet som er i takt med samfunnsutviklingen for øvrig, der fokuset er på individets behov og rettigheter og mindre på autoritetsbasert og hierarkisk tenkning. Denne nye formen for spiritualitet kan sees i sammenheng med interessen for selvutvikling og muligheten for å gjøre nye erfaringer også på det religiøse området (Botvar og Schmidt 2010:60).

Dette synspunktet stadfestes også gjennom Morten Holmquist i undersøkelsen *Jeg tror jeg er lykkelig...*, der han viser at det ikke lenger er en selvfølge at kirken har enerett på sannheten. Det er liten sammenheng mellom tradisjonelle trosoppfatninger og innholdet i ungdommens gudstro. Tradisjonelle trosoppfatninger og dogmatiske læresetninger er ikke lenger bærebjelker i unges livssyn. 43 % av de unge i undersøkelsen sier at de tror på Gud, mens 29% sier at de er usikre på om de tror på Gud, og 27 % sier de ikke tror. Det er ingen vesentlig forskjell når det gjelder kjønn. Forestillingene om Gud er et begrep som favner vidt. 24 % ser på Gud som et høyere vesen, 33 % ser på Gud som verdens skaper, 31 % som allmektig, 28 % ser på Gud som kjærlighet, men kun 10% ser på Gud som dommer (Holmquist 2007:53ff).

Religion og åndelighet kommer til uttrykk på flere områder enn tidligere både innen skjønnlitteratur, teater, film og gjennom andre kulturinntrykk, peker redaktørene av antologien *Troen er løs* på. I innledningskapitlet reflekterer de over hvordan religion og tro kommer til uttrykk i dagens samfunn. For å illustrere dette bruker de begrepet "troen er løs",

båndene til dogmer og etablerte sannheter har blitt løsere og blitt erstattet av mer individualisert og erfaringsbasert tro.

Fra en religiøsitet bestemt av kirkelige tradisjoner og der et kristent trosinnhold har vært i fokus, lever man lettere med tilsynelatende motsetningsfylte forestillinger. Den personlige erfaringen er langt viktigere enn sammenheng og konsistens i tros - forestillingenes tankemessige innhold. Så lenge troserfaringen fungerer, spiller eventuelle intellektuelle problemer en underordnet rolle, den erfaringsbaserte religiøsiteten er mest framtrødende i samfunnet (Engedal og Sveinall 2000: 15).

Enkeltmennesket i dag har større valgfrihet enn tidligere, noe som er en konsekvens av den økende individualiseringen i samfunnet, dette peker Inger Furseth og Pål Repstad på i boka *Religionssosiologi*. Det religiøse livet framtrer mer og mer tradisjons- og autoritetskritisk. Dette er et trekk som man kan se i alle deler av samfunnslivet. Det er ikke lenger en ytre autoritet som bestemmer hva som er sannhet, men hva en selv føler. Det viktigste er å være underveis, ikke å ha funnet alle svarene. I en viss forstand kan den religiøse individualismen kjennes igjen innenfor protestantisk kristendom, der subjektive opplevelser som kriterium på sant religiøst liv, ble noe av grunnlaget for senere tiders religiøse autoritetskritikk og individets bestemmelse. Forfatterne peker videre på at en i stedet for å bygge på autoriteter, så bygger man i dag på autensitet (Furseth og Repstad 2003: 151).

Videre pekes det på at selv om religiøsiteten har blitt mer privat og individualisert, er religiøsiteten konstruert ut fra sosiale erfaringer. Det er ikke slik at den enkelte selv finner opp sin religiøsitet uavhengig av andre mennesker, den har grobunn i sosiale erfaringer. Et samfunn som preges av individualisering og privatisering, vil nødvendigvis også ha betydning for det religiøse uttrykket. For eksempel vil mennesker som lever i et samfunn preget av markedsøkonomi, tendere til å bli opptatt av selvrealisering og ha en kritisk holdning til autoriteter. Mennesker som har vokst opp i en streng kontekst, vil derimot tendere til å være mer opptatt av hva som kan aksepteres og ikke aksepteres. Man vil kunne anta at den samfunnsklassen man tilhører, har betydning for hvordan man praktiserer sin religiøsitet (Furseth og Repstad 2003:153).

2.3 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg sett nærmere på konteksten mine informanter lever i. Først har jeg gitt en presentasjon av KG, det er elever ved denne skolen som er avhandlingens informanter. Videre har jeg sett på betydningen av å vokse opp i dagens samfunn der kristendommen riktignok er den sentrale religionen, men kirken har mistet mye av sin autoritet, og andre livssyn har fått mer innpass. I tillegg har religionen blitt mer privatisert og individualisert. Erfaringer og opplevelser har fått større plass. Autoriteter har fått mindre betydning, man har blitt mer opptatt av autensitet enn autoriteter.

I neste kapitel vil jeg redegjøre for teorien jeg legger til grunn for å analysere mitt materiale.

Kapittel 3: Teori

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for teoriperspektivene jeg legger til grunn for å analysere materialet mitt og for å finne svar på problemstillingen min. Temaene i dette kapitlet vil omhandle hvordan gudsforestillinger kan forstås og hvordan gudsforestillingene tilegnes. Tekstene til informantene må forstås ut fra det samfunnet de er en del av, jeg vil derfor se på trekk ved samfunnet og kulturen som man kan anta har betydning for innholdet i gudsforestillingene. Det er grunn til å anta at erfaring og opplevelser har betydning for gudsforestillingene, derfor har jeg med et kapittel om dette.

3.1 Hva er en gudsforestilling?

Temaet gudsforestilling belyses av Jan - Olav Henriksen i boka *Gud - Fortrolig og fremmed*, som omhandler hvordan vi forstår Gud som noe som er annerledes, en fremmed, men samtidig en vi vet noe om og har en oppfatning av. Gud er annerledes enn alt det vi erfarer ellers i livet og lar seg ikke fange inn av våre ord og begreper. Men vi kan ha noen forestillinger om hvem Gud er. I den sammenheng er det viktig å skjelne mellom forestilling og begrep. Forestillingene vi har om Gud er knyttet til bilder, opplevelser og erfaringer, mens begreper er knyttet til språket. Tanken vil gjennom begrepene prøve å finne ut hva som finnes bak erfaringer og opplevelser som vi knytter til Gud (Henriksen 2001:9).

Videre peker Henriksen på at vi ofte omtaler Gud som en person, forstått slik at det er en dimensjon ved det guddommelige vi kan kommunisere med. Forestillingene om Gud tar ofte utgangspunkt i for eksempel fortellinger i Bibelen og ord i Jesu forkynnelse. Men viktig for menneskets gudsforestilling er at det oppleves som meningsfullt at en kan kommunisere med og henvende seg til en Gud som en person eller en kraft (Henriksen 2001:32).

Et annet perspektiv finner vi hos Leif Gunnar Engedal i boka *Gudsrelasjon, primærrelasjon og den intrapsykiske scene* der han viser til den argentinskamerikanske psykoanalytikeren Ana-Maria Rizzutos definisjon av en gudsforestilling. Rizzuto opererer med tre forskjellige begreper for å forklare hva som ligger i begrepet gudsforestilling. Disse begrepene kaller hun for det første gudsbegrep, som hun ser på som gudsforestillingens egenart, videre begrepet gudsbilde som beskriver individets personlige erfaringer og som representerer relasjonen til

Gud. Hun samholder disse to begrepene i et nytt begrep som hun kaller gudsrepresentasjon. Begrepet gudsrepresentasjon mener hun inneholder hele bredden av menneskets erfaringer med Gud (Rizzuto i Engedal 1996:60). Videre viser Rizzuto til at gudsrepresentasjonen påvirkes av relasjonene våre, først i relasjonen til foreldrene siden til andre nære relasjoner. På denne måten er gudsrepresentasjonen stadig i endring, individet må stadig arbeide med sin oppfatning av Gud (Rizzuto i Engedal 1996:64).

Begrepet gudsforestilling blir også gjort rede for av Erling Birkedal i sin avhandling *"Kanskje jeg tror på Gud, men..."*. Han opererer med en inndeling i to hovedgrupper for å karakterisere forskjellige gudsforestillinger. Den ene hovedgruppen ser på Gud som en person, et subjekt utenfor mennesket, som en kan ha kontakt med og kommunisere med. Han skjelner videre mellom Gud som omsorgsperson som bare vil mennesket godt, og Gud som autoritet som regulerer menneskets liv og dømmer mennesket og dets gjerninger. Den andre hovedgruppen ser på Gud som en upersonlig kraft, som man kan forholde seg til, men ikke direkte kommunisere med. Dette kan være en kraft utenfor mennesket eller innfelt i mennesket selv. For mange vil gudsforestillinger relateres til en religion og til religiøse institusjoner, for andre er gudstroen mer uavhengig av en bestemt religion og institusjon. Videre peker han på at i vår vesterlandske kultur, er det naturlig at de fleste knytter sin religiøsitet og sin gudsforestilling til kristendommen. Gudsforestillinger dannes i en kontekst og påvirkes av det miljøet og den kulturen vi lever i. I tillegg til at gudstroen har en funksjon i menneskets liv, har gudsforestillingen også et innhold, en substans der den som tror har en forestilling om den eller det en tror på. Ofte uttrykker en person sin tro ved å vise til fortellinger som inneholder personlige erfaringer og opplevelser (Birkedal 2008:12).

Birkedal viser videre til at i tillegg til denne skjelningen mellom ulike kognitive gudsforestillinger, har gudstroen ulike funksjoner for mennesket. En person kan ha en gudstro som preger hverdagen, samtidig som forestillingene om Gud er lite reflekterte. Denne skjelningen mellom det kognitive og det emosjonelle viser noe av forskjellen mellom det substansielle og det funksjonelle ved gudstroen. Den kognitive tilnærmingen til en gudsforestilling inneholder en refleksjon om innholdet, substansen i gudstroen Mens den emosjonelle tilnærmingen viser at det er relasjonen til Gud, det funksjonelle som er viktigst (Birkedal 2008:13).

Denne skjelningen mellom en kognitiv og en emosjonell tilnærming kan også betraktes som en skjelning mellom Gud som objekt eller subjekt for en person. De som fokuserer på en kognitiv

tilnærming til gudstro, kan sies å ha et subjekt - objekt forhold til Gud, der det er refleksjon om Gud som er sentralt. De som har et emosjonelt forhold til gudstro, har subjekt - subjekt forhold, der det er relasjonen til Gud som er det viktige (Birkedal 2008: 13).

Skillet mellom substansielle og funksjonelle definisjoner viser blant annet Inger Furseth og Pål Repstad til i boka *Innføring i religionssosiologi*. Substansielle definisjoner handler om å omtale objektet som noe mennesker tror på, altså innholdet i troen, mens funksjonelle definisjoner handler om hvilken funksjon gudstroen har, for eksempel ved å skape mening i tilværelsen:

Substansielle definisjoner regner opp noen sentrale kjennetegn ved religionenes innhold (eller substans), og dette innholdet tar vanligvis utgangspunkt i menneskers tro på bestemte fenomener som går ut over det hverdagslige, det vi kan erfare med våre sanser og begripe med vår forstand. Funksjonelle definisjoner har fått sitt navn ved at de peker på hva slags nytte eller oppgaver religion anses å ha for mennesker og/eller samfunn. Slike funksjonsdefinisjoner kan for eksempel bestemme religion som alle menneskelige forsøk på å skape mening i tilværelsen, særlig stilt overfor eksistensielle utfordringer (Furseth og Repstad 2003:28).

Slike definisjoner knytter ofte religionene til funksjoner som har å gjøre med å skape mening og finne livsmot. Problemet med en slik måte å definere religion på, kan være at definisjonen blir så inkluderende at de ikke får fram forskjeller mellom religiøse og ikke-religiøse livssyn. Alle forsøk på å skape mening i tilværelsen blir tatt inn i en slik definisjon av religion, og religionens funksjon blir å komme til rette med alle livets ubesvarte gåter (Furseth og Repstad 2003:34).

3.2 Innholdet i en kristen gudsforestilling

Hva er innholdet i en kristen gudsforestilling, dette gjør Håkon Strøm rede for i boka *Religioner i dag*. Kristendommen er en monoteistisk religion som i sin lære gir uttrykk for en personlig Gud som mennesket kan kommunisere med og ha en relasjon til. Kristen tro lærer at det finnes bare en Gud. Gjennom bekjennelsen til Gud Fader, Jesus Kristus og Den Hellige Ånd, er det den ene og samme Gud en bekjenner seg til. Denne Gud gir seg til kjenne gjennom skapelsen, gjennom frelsen i Jesus Kristus og gjennom Den Hellige Ånd. Slik Jesus Kristus er, slik er Gud. Dette er det viktigste innholdet i den kristne tro. Gud er den eneste sanne Gud. Den kristne frelslære sier at Jesus er Gud og den eneste veien til Gud. Det er gjennom Jesus vi kan ha sann gudserkjennelse (Strøm 1987: 95).

Når vi omtaler Gud som en person, handler det om at det finnes en dimensjon ved det guddommelige som vi kan kommunisere med. Dette peker Henriksen på i boka *Gud – fortrolig og fremmed*. Det sentrale i troen på Gud er knyttet til Jesus og hans liv og forkynnelse. Sentralt blir derfor fortellingene om Jesus som vi finner i Det nye testamentet. I kristen tro er altså Gud mer enn en kraft. Han er før alt og annerledes enn alt, språket kan ikke gripe det, og allikevel kan vi kommunisere med Gud (Henriksen 2001:33).

Henriksen peker videre på at kristendommens gudsforestilling er knyttet til Jesu liv og lære, Gud kommer inn i historien gjennom et bestemt menneske, forbindelsen mellom Gud og Jesus er sentral i forståelsen av en kristen gudsforestilling. Jesus opptrer på Guds vegne, samtidig er han sann Gud og sant menneske. Gjennom Jesu liv og forkynnelse får vi kjennskap til hvem Gud er. Sentralt her er forståelsen av treenighetslæren, Gud er tre og en på samme tid og forklarer hvordan den som tror på Jesus opplever Gud i historien (Henriksen 2001:68).

Forfatteren viser videre til at mange mennesker har en oppfatning av Gud som skjebne og som en som styrer samvittighet og livet til mennesker. En av måtene å oppfatte Gud på er at han er transcendent, det vil si at han må forstås utenfor og uavhengig av verden. Forståelsen av Gud og verden innvirker på vår egen forståelse av virkeligheten. Hvis vi bare forstår Gud ut fra våre egne forestillinger, og ikke lar oss korrigere av Jesu framstilling av Gud kan vi bli fanget av vårt ene perspektiv som begrenser vår virkelighetsforståelse (Henriksen 2001:73).

Pastor Øystein Gjerme peker på i sin artikkel *Hva er gode nyheter?* at Gud ofte kan oppleves som fjern og upersonlig og uinteressert i hverdagen til dagens unge, og at utfordringen til kirken blir gjennom forkynnelsen å justere gudsbildet slik at ungdom opplever at Gud er nær og bryr seg om dem. Han viser blant annet til en sentral tekst i Det gamle testamentet hos profeten Jesaja (Jes. 57:15) der Gud presenteres på denne måten ” I det høye og hellige bor jeg, og hos dem som er nedbøyd og sønderknust i Ånden”. Gud er altså på samme tid transcendent og immanent. Han er både opphøyd og nær. Videre peker Gjerme på at det sentrale i en kristen gudsforestilling er at Gud er personlig på den måten at han kjenner til hvordan det er å være menneske og at mennesket kan kommunisere med Gud (Gjerme i Holmquist 2007:146-153).

3.3 Samfunnets påvirkning

Utviklingen i samfunnet har også betydning for gudsforestillingene. Historisk sett har det vært den protestantiske lutherske kristendommen og Den norske kirke som har dominert det religiøse livet i Norge, peker Botvar og Schmidt på i boka *Religion i dagens Norge*. Imidlertid har andre religioner og trossamfunn fått mer og mer innpass de siste tiårene, og blitt mer synlig i mediene og i samfunnet generelt. Samtidig har en stadig større del av befolkningen en annen religiøs bakgrunn enn den som tradisjonelt har dominert. Norge har sammen med andre europeiske land fått mer preg av et religiøst mangfold (Botvar og Schmidt 2010:25).

Videre peker forfatterne på at det derfor har blitt mer vanlig at mennesker henter læreelementer og trosforestillinger fra ulike religioner, uten at dette fremstår som en reflektert integrasjon av ulike elementer av trosforestillinger. En holder ofte fast på sin egen opprinnelige tilhørighet samtidig som en bruker ressurser fra andre tradisjoner. Selv om man er medlem av Den norske kirke, er trosoppfatningene langt fra enhetlige (Botvar og Schmidt 2010:31).

Det samme temaet tas opp av lektor ved Høgskolen i Vestfold, Geir Winje, i artikkelen *Religiøsitet blant unge i 90 åra*, der han redegjør for det livssynskartet de fleste unge orienterer seg i. Han skriver at samtidig som religiøse forestillinger fra kristendommen lever videre, er de unge medlemmer av et samfunn som påvirkes av mange livssyn og ideologier. Kristendommens monoteistiske gudsbilde lever sammen med østlige religioners gudsforestillinger som preges av polyteisme og synet på en guddommelig kraft som gjennomstrømmer alt. Det som skjer, er at mange nordmenn, enten de definerer seg som kristne eller ikke, tar flere ikke-kristne forestillinger inn i sin gudsforestilling. Winje peker på at astrologiske ideer og tanken om reinkarnasjon er eksempler på dette. Det viser seg at ungdom i større grad enn voksne nordmenn er åpne for ny - religiøse forestillinger (Winje 1997).

I denne sammenheng er det naturlig å ta med et avsnitt om KRL - faget. Et fag som skulle ta utgangspunkt i denne nye virkeligheten som de unge vokser opp i, KRL – faget (kristendom , religion og livssyn) ,kom i 1997 og ble i 2008 gjort om til RLE(religion, livssyn og etikk). Selv om kristendommen falt ut i tittelen på faget, skulle kristendommen fremdeles ha den største kvantitative delen i lærematerialet. Dette faget skulle gi økt kunnskap og forståelse for andres kultur og religion (Gravem 2004:45). Religionene skal altså presenteres ut fra sin

egenart, og fremdeles skal kristendommen ha størst plass i faget, men det er lite fokus på troslære i faget.

Førsteamanuensis i religionspedagogikk Arne Redse peker på svakheter i planen. Lærerne skal velge sentrale tekster fra Bibelen, men det viser seg at det ofte blir valgt tekster med etisk sikte og færre tekster som for eksempel forteller om Jesu død og oppstandelse. Redse peker på at elever altså kan gå ut av grunnskolen uten å ha fått undervisning i helt sentrale deler av hva kristen tro er (Redse 2003:174). RLE - faget skal kun gi orientering om religionene og kan fremstå som pluralistisk.

3.4 Erfaring og nære relasjoner

I antologien *Troen er løs*, settes søkelyset på forandringer i folks religiøsitet. Redaktørene av antologien bruker begrepet i den forstand at dagens religiøsitet har løsnet på båndene til etablerte religiøse institusjoner og framtrer mer erfaringsbasert og individualisert. Individets egen religiøse erfaring er viktigere enn kirkens teologi. Dette har blant annet ført til at det er mer vanlig å leve med motsetningsfylte forestillinger så lenge troserfaringen fungerer (Engedal og Sveinall 2000:15).

Når det gjelder religiøs erfaring viser Jan - Olav Henriksen til den tyske teologen Friedrich Schleiermacher i artikkel Homo Religiosus i antologien *Troen er løs*. Schleiermacher definerer religiøs erfaring som at vi aner at det er en virkelighet bak de erfaringene vi gjør i hverdagslivet, og at den religiøse erfaringen er vanskelig å forestille seg uten de hverdagslige erfaringene. Videre skriver Henriksen: ”Religiøs erfaring er erfaringen av hvordan hverdagens hendelser og opplevelser står i en større og mer omfattende sammenheng, som både gir mening til vårt liv, og skaper opplevelse av å tilhøre noe som er større enn oss selv” (Henriksen i Engedal og Sveinall 2000:299).

Mange ny - religiøse bevegelser er mer åpne for opplevelser og erfaringer enn etablerte religiøse institusjoner, dette peker Notto R.Thelle på i sin artikkel *Kirken får som fortjent*, i antologien *Troen er løs*. Man er mindre opptatt av å fortelle folk hva de skal tro og mene, enn å gi mennesker redskaper til å tolke egne erfaringer og åndelige opplevelser. Disse erfaringsbaserte bevegelsene har påvirket kirken til å åpne opp for former for erfaringsbasert tro.

Dette sammen med det post - moderne samfunnets opptatthet av subjektive opplevelser framfor objektive sannheter har ført til en åpenhet for menneskers erfaringer og opplevelser (Thelle i Engedal og Sveinall 2000:291).

Fokuset på og åpenheten for personlige erfaringer og opplevelser har også fått en økt betydning i konstruksjonen av gudsforestillinger. Dette gjelder ikke bare religiøse og åndelige opplevelser, men også hverdagslige erfaringer og opplevelser og opplevelser, også knyttet til møter med andre mennesker. Menneskers erfaring og opplevelser har fått større betydning enn det ideologiske (Henriksen og Repstad 2005:15).

Foreldre og andre nære relasjoner som formidler sin tro, har stor betydning for hvilket standpunkt unge tar til den kristne tro. Dette peker Paul Otto Brunstad på i avhandlingen *Ungdom og livstolkning*. Han peker også på at personer i nære relasjoner virker forsterkende både negativt og positivt i forhold til den kristne tro. De som formidler den kristne tro, har altså avgjørende innvirkning på hvordan ungdom oppfatter budskapet og hvordan de stiller seg til det budskapet som formidles (Brunstad 1998:157).

Våre gudsforestillinger preges ofte av oppvekst og nære relasjoner, hevder biskop Rosemarie Køhn og prest og psykolog Susanne Sønderbo i boka *Gode Gud? Gudsforgiftning og gudsbilder*. Der redegjør de for hvordan våre foreldrebilder overføres til våre forestillinger om Gud. Forfatterne hevder at våre forestillinger om Gud preges av erfaringene vi har hatt med våre foreldre. Har foreldrene vært strenge og autoritære, vil dette naturlig nok overføres til bildet av en Gud som streng og dømmende. Gudsforestillinger oppstår tidlig i leveårene og vil naturlig nok være preget av våre nære relasjoner. Tradisjonelt har Gud blitt framstilt som en god far, etter hvert har det kvinnelige aspektet fått større plass. Mange negative erfaringer i forhold til foreldre og andre autoritetspersoner har ført til at når disse erfaringene og forestillingene overføres til Gud fungerer det dårlig. Gud blir streng og autoritær som foreldrene har vært. Køhn og Sønderbo skriver videre hvordan foreldrebilder utvikles i oppveksten og senere overføres til Gud. Gudsbildene våre dannes ofte i følelsene vi har, og ikke bare i intellektet (Køhn og Sønderbo 2003:22).

Sammenheng mellom foreldrenes holdninger og egen tro understøttes også av Birkedals undersøkelse fra 2008 der han viser til at foreldre og primærsosialiseringen har avgjørende innflytelse på unges trosforestillinger. Det virker som om mangel på gudstro lettere går i arv enn gudstro.

Relasjoner til familie og venner i oppveksten har betydning for utviklingen i ungdomstiden, Det viser seg at unge som opplever trygghet i gudstroen i tenårene, opprettholder troen i voksen alder (Birkedal 2008:127).

Dette understøttes av Engedal, han skriver at Gud gir trygghet, men fryktes på grunn av sin autoritet, gudsbildet utvikles gjennom denne erfaringskonteksten til far (Engedal 1996:28). Videre viser han til at morsrelasjon kan være viktigere med tanke på innholdet i gudsforestillingen, og dessuten at de emosjonelle kvalitetene innenfor relasjonene er viktigere enn om det er relasjonen til far eller mor. Gudsbildet preges først og fremst av relasjonen til den foretrukne eller idealiserte forelder (Engedal 1996:71).

Videre skriver han at i den psykoanalytiske personlighetsteorien hevder Freud at barndommen har avgjørende betydning for utformingen av gudsbildet. Gudsforestillingene som barnet utvikler, må sees i sammenheng med forholdet barnet har til foreldrene. Selv om begge foreldrene er viktige, fremhever Freud faren som den dominerende i utviklingen av barnets gudsrelasjon, fokus er her på far som autoritet, beskytter og forbilde. På grunn av barnets sårbarhet skaper barnet seg forestillinger om fars styrke og makt. Etersom barnet vokser, danner det seg mer realistiske bilder av virkeligheten og farens altomfattende makt, og barnet opplever mer menneskets utrygghet i universet. Lengselen tilbake til den tryggheten som far en gang ga, skaper behovet for en gudsrelasjon. Forestillingen flyttes fra den jordiske farsrelasjon til gudsrelasjonen (Engedal 1996:27).

Køhn og Sønderbo viser til at gudsforestillingene hos eldre mennesker i vår kultur ofte har karakter av Gud som en krevende og dømmende makt og mener at dette kan skyldes at fars autoriteten har vært viktig i utviklingen av gudsbildet. Yngre mennesker derimot har oftere bilder av Gud som en alt - aksepterende kjærlighet (Køhn og Sønderbo 2003:24).

Når det gjelder forskjellen mellom jenter og gutter peker Botvar og Schmidt på at det henger sammen med foreldrenes religiøsitet. Kvinner har en tendens til å understreke Gud som kjærlig, tilgivende og støttende, mens menn legger vekt på en Gud med makt, planer og kontroll. Langt flere kvinner enn menn ber, oppslutningen om en personlig Gud er større for kvinner enn for menn (Botvar og Schmidt 2010:187).

Sosiale relasjoner har betydning for tro og gudsforestilling, hevder forfatterne av boka *Tro, livstolkning og tradisjon*. Forfatterne peker på betydningen av opplevelser i barndom og oppvekst har betydning for oppfatning av tro og kristendom og preger oss hele livet.

Familien har en sentral rolle i denne sammenheng, det har også nære relasjoner. Den livstolkning og religiøsitet som man opplever i de første leveårene, danner en referanse for senere sosialisering (Afdal m.fl 2006:87).

3.5 Individets gudsforestilling

Ungdom i dag er individualister i forhold til tro og religion, de vil være religiøse på sin egen måte blant annet ved å koble sammen tanker fra ulike religioner, sier Morten Holmquist i sin undersøkelse fra 2007 ”Jeg tror jeg er lykkelig...”. Funn i undersøkelsen viser at det som preger de unges gudsforestillinger i dag, er at de plukker litt fra ulike livssyn og religioner. Halvparten av informantene i undersøkelsen mente Jesus var Guds sønn, men bare 28 % trodde han hadde stått opp fra de døde. Nesten samme antall tror at Muhammed var en stor profet og at Buddha oppnådde stor visdom. Dette hevder Holmquist henger sammen med den undervisningen de har fått i KRL – undervisningen, der alle religioner sidestilles (Holmquist 2007:60).

Videre viser Holmquist til at ungdom har et veldig positivt bilde av Gud som en de tror alltid er der for dem når de trenger hjelp og støtte. Få har en oppfatning av Gud som en dommer eller en autoritet som vil styre livet deres (Holmquist 2007:54).

Aftenpostens debattside Si;D tar ofte opp temaer som omhandler ungdom og tro. Et av innleggene undertegnes med Sommerfugl, og innsenderen skriver om sin egen tro: ”Det at jeg er kristen betyr ikke nødvendigvis at jeg tror på alt som står i Bibelen”. Gud omtales i dette innlegget som den som passer på, hjelper, trøster og er samvittigheten. Innlegget avsluttes med: ”Gud er bare ett ord. Ett ord vi kan legge forskjellig mening i” (Aftenposten, onsdag 13.juli 2011).

I utviklingen mot et mer og mer individualisert og demokratisert samfunn er det rimelig å forvente at dette vil påvirke gudsforestillingene og innholdet i disse, dette peker forfatterne av *Tro i sør* på. Man vil kunne anta at gudsforestillingene i mindre grad er opptatt av Gud som dommer og autoritet, og at Gud i stedet fremstår som venn og støtte i vanskelige livssituasjoner (Henriksen og Repstad 2005: 12).

Videre viser de til at ungdom med forankring i kristendommen oppfatter Gud som nær, en som trøster og er en venn. Det er få som opplever at Gud er fjern og opphøyd og at man ikke kan ha en personlig og nær relasjon. Selv om ungdom har et gudsbilde forankret i kristen tro, ser man at pluralismen bidrar til at gudsforestillingene får et mer allment preg (Henriksen og Repstad 2005: 92).

Selv om individet har blitt løsrevet fra autoriteter og religiøse institusjoner, fører ikke denne økende individualiseringen nødvendigvis til svekket religiøsitet. Botvar og Schmidt, viser til at enkeltindividet får større handlingsrom også på det religiøse området, og dette kan føre til at det vokser fram nye og individualiserte former for religiøsitet. Individet blir den ytterste autoritet i religiøse spørsmål, og det blir dermed legitimt å sette sammen ideer og tanker fra ulike religiøse tradisjoner som for eksempel reinkarnasjon og personlig gudstro. Dette er mulig fordi tradisjonelle autoriteter som presteskap, kirke og hellige skrifter ikke lenger har den samme autoritet. Hver enkelt kan finne ut hva som er riktig for en selv (Botvar og Schmidt 2010:13).

Videre viser forfatterne til at samtidig som flere uttrykker skepsis til religion og religiøsitet, er mange opptatt av det overnaturlige og av åndelighet. Den økende interessen for åndelighet og det alternativreligiøse henger sammen med den privatiserte og individualiserte tro.

Religiøsiteten løsrives fra kirker og presteskap og kobles til egne opplevelser og oppfatninger. Samtidig er det viktig å se at denne interessen for det åndelige henger sammen med en åpenhet for det guddommelige og for en gudstro. Imidlertid dreier det seg ofte om en annen type gudstro enn den man finner i kirkelig sammenheng (Botvar og Schmidt 2010:23).

Dette synet støttes av Furseth og Repstad der det hevdes at denne økende valgfriheten som den enkelte opplever i dag, har ført til at mennesker har blitt fristilt fra sosiale og kulturelle strukturer som man tidligere hadde sterk forankring i. Individet har større valgfrihet og handlingsrom enn tidligere. Folks lojalitet til trossamfunnet de tilhører og eventuelt vokste opp i, er mindre enn før. Den nye kjennskapen til ulike livstolkninger og religioner har ført til at alle må velge på en annen måte enn før (Furseth og Repstad 2003:150).

Videre viser forfatterne til at den religiøse individualiseringen også fører også til en subjektivering av religionen med blant annet en sterk autoritets skepsis. Religiøse ledere har mistet mye av sin autoritet, det er ikke lenger slik at de religiøse lederne har innvirkning på den enkeltes valg. Det viktigste er hva en selv føler, ikke hva en autoritet mener. Det viktigste er å være underveis (Furseth og Repstad 2003:151).

Det som preger vår tids religiøsitet, er at mange har et løsere bånd til etablerte religiøse institusjoner hevder redaktørene av antologien *Troen er løs*. Her pekes det på at religiøsitet framtrer som mer individualisert og erfaringsbasert, og har et løsere bånd til dogmer og religiøse tradisjoner, enn tidligere. Dette har blant annet ført til at trosforestillingene har blitt løsere i den forstand at man kombinerer tilsynelatende motsetningsfylte og uforenlige forestillinger innenfor en og samme tro, personlig erfaring og opplevelse er viktigere enn tankemessig konsistens og innhold. For eksempel kan oppstandelsestro og reinkarnasjon forenes. Det viktigste er at troserfaringen fungerer (Engedal og Sveinall 2000:15).

3.6 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg redegjort for hvordan man kan definere en gudsforestilling. Videre har jeg sett på forskjellige faktorer som kan ha betydning for hvordan man innholdsbestemmer en gudsforestilling. Jeg har i den forbindelse sett på samfunnets betydning der individet har fått større betydning og er en autoritet når det gjelder å konstruere sin egen gudsforestilling. Jeg har også sett på påvirkning fra nære relasjoner og miljø, og sett på hvor viktig opplevelse og erfaringer er for innholdet i gudsforestillingene.

Kapittel 4: Metode

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for valg av metode. Jeg har valgt å analysere mitt materiale ved hjelp av kvalitativ metode da jeg tror at dette er en metode som best vil få fram sentrale trekk i mitt materiale og på den bakgrunn svare på min problemstilling. I dette kapitlet vil jeg også presentere informantene og sjangeren essay. Videre vil jeg redegjøre for hvordan jeg vil analysere materialet mitt, i den forbindelse har jeg også med et avsnitt om litterær analyse. Jeg vil også redegjøre for kategoriene jeg presenterer mitt materiale i.

4.1 Kvalitativ metode

Det som særpreger kvalitativ metode, er at man ser på kvalitetene eller karaktertrekkene ved for eksempel et miljø. I sin bok *Mellom nærhet og distanse* redegjør Pål Repstad for hva som karakteriserer kvalitativ metode. Kvalitativ metode settes ofte i kontrast til kvantitativ metode, der man har fokus på opptelling og mengdeangivelse. I kvalitativ metode er det altså ikke mengde og antall som er i fokus, men særtrekk ved det man skal studere. Man må likevel regne med at det i kvalitative avhandlinger vil være en del kvantifiserte utsagn som ”de fleste” og ”mange” mener. Dette fordi det å kvantifisere er sentralt i menneskelig tankevirksomhet og vil være naturlig å bruke i denne sammenhengen. Forskjellen er imidlertid at i kvalitative metoder brukes ikke systematisk bruk av tall som hjelpemiddel for analysen. Det er teksten som er det sentrale arbeidsmateriale for kvalitativ metode (Repstad 2007:16).

Kvalitativ metode egner seg godt til å finne egenskaper og kvaliteter ved for eksempel et miljø. I kvalitative studier beskrives det som finnes, man er mindre opptatt av hvor ofte det finnes. Kvalitative studier er ofte knyttet til *ett* miljø der utgangspunktet er det tette forholdet mellom forsker og miljø (Repstad 2007:23).

To sentrale begrep i den sammenheng er reliabilitet og validitet. Reliabilitet handler om hvor presis og god forskningen er, og hvor pålitelig informasjonen man får gjennom undersøkelsen er, og hvordan analysen har blitt gjennomført. Validitet oversettes ofte med gyldighet, og reiser spørsmålet om det som en ønsker å måle, faktisk har blitt målt.

Med andre ord, er det samsvar mellom forskningsspørsmål og den informasjonen som blir brukt når konklusjoner skal trekkes, og gir den empiriske undersøkelsen svar på problemstillingen (Repstad 2007:134).

Undersøkelsen min avhandling bygger på, er knyttet til min egen arbeidsplass. Jeg kjenner skolen og miljøet godt da jeg har vært ansatt ved skolen fra 1986. Mine undervisningsfag er religion, norsk og historie. De siste årene har jeg undervist i religion og norsk, samtidig som jeg også er rådgiver ved skolen. Som rådgiver har jeg samtaler med elevene, og får gjennom det kjennskap til hvordan ungdom tenker og hva de er opptatt av. Det er nyttig bakgrunnskunnskap for denne avhandlingen.

Det at forskningen er knyttet til min egen arbeidsplass, aktualiserer temaet om nærhet og distanse, og at man er klar over utfordring slik forskning i forhold til egen arbeidsplass aktualiserer. I den sammenheng er det viktig å være klar over at man må beholde den akademiske distansen til et miljø og en skole som man kjenner så godt. Samtidig er det også en fordel å forske på hjemmebane, den kunnskapen man har om miljøet, gjør at det er lettere å forstå utsagn og formuleringer fordi en har kjennskap til kodene i dette miljøet (Repstad 2007:39).

Forskeren må være klar over at egne interesser og fortolkninger kan farge fortolkningen av materialet. Dette peker blant annet Paul Otto Brunstad på der han viser til at en kvalitativ metode ikke på samme måte som en kvantitativ metode har en felles systematikk når det gjelder metode og analyse og at dette stiller høye krav til å klargjøre egne forutsetninger og premisser (Brunstad 1998:42).

4.2 Informantene

Jeg valgte 16 åringer som informanter til undersøkelsen min. Det var naturlig og praktisk å velge mine egne elever som jeg hadde i kristendom i en 1.klasse i videregående skole på KG. Det er 29 informanter, 19 jenter og 10 gutter, skoleåret 2010/ 2011.

De er 16 år gamle, de fleste kommer fra Oslo, og noen fra Akershus og en fra Østfold. Ca en tredjedel har gått på KG i ungdomsskolen, men dette er ikke markert i undersøkelsen.

Allikevel er det grunn til å anta at dette vil påvirke utfallet av undersøkelsen fordi elevene på KG har hatt KRL undervisning som vektlegger kristendommen mer enn i den offentlige skolen, det holdes også daglige andakter på KG, samt at elevene deltar på gudstjenester, trinnsamlinger og andre arrangement der kristen tro står sentralt.

Året undersøkelsen til avhandlingen ble tatt (2011), var jeg informantenes religionslærer. Jeg tok denne undersøkelsen tidlig i høstsemesteret og hadde ikke undervist om dette temaet på forhånd. Timen før undersøkelsen fortalte jeg om temaet de skulle skrive om og at dette var en del av min masteravhandling. Det virket som om det var spennende å skulle skrive om dette temaet, og jeg opplevde ingen motstand i klassen.

Da undersøkelsen ble tatt, skrev informantene på data i de to timene de hadde til disposisjon. Undersøkelsen var som nevnt anonym, informantene krysset bare av for jente eller gutt. Det tror jeg var viktig informasjon som gjorde at de følte at de kunne reflektere fritt rundt temaet uten at de på noen måte måtte forsvare eller stå til rette for sine synspunkter. Der det handler om å analysere vanskelige temaer og problemstillinger, kan anonymiteten i skriftlige tekster gi bedre informasjon enn direkte intervjuer (Repstad 2007:104).

Klassen er lette å engasjere i samtaler om tro og eksistensielle spørsmål. KG er den eneste skolen jeg har undervist ved, og jeg vet derfor ikke sikkert om engasjementet elevene viser, er knyttet til det å være elever på en kristen skole. Kanskje elevene på KG er mer interessert i dette faget enn elever ved andre skoler siden skolen har temaet høyt oppe på dagsorden?

Representerer så 29 informanter materiale nok til å si noe om gudsforestillinger til 16 åringer på KG? Denne undersøkelsen vil forsøke å løfte fram noen kvaliteter ved elevenes tekster og se på disse i forhold til teori og andre undersøkelser. Deretter vil jeg prøve å se hvor typiske eller atypiske disse funnene er, og ut fra dette reflektere over om dette stemmer med andre funn. Selv om man altså ikke kan generalisere, vil man kanskje kunne se enkelte tendenser som kan peke i en bestemt retning.

4.3 Essay

Spørsmålet mine informanter skulle svare på var: *”Hva er dine forestillinger om Gud?”* (Vedlegg 1). I tillegg fikk de noen stikkord til hjelp i refleksjonen. Her er noen eksempler:

Med Gud forbinder jeg... Når jeg tenker på Gud, så tenker jeg... Hva slags tanker og forestillinger har du om Gud? Vil du si at du har noen erfaringer eller opplevelser med Gud? Hva tror du har vært med på å forme ditt syn på Gud?

Jeg valgte altså korte stikkord som informantene kunne ta utgangspunkt i og som kunne gi hjelp til refleksjon. Informantene skrev fritt ut fra disse stikkordene i en dobbelttime på skolen, og flere ga uttrykk for at de syntes det var spennende og interessant å skrive om sine gudsforestillinger. De brukte tiden de hadde fått til disposisjon, noen ga uttrykk for at de også kunne ha brukt lenger tid.

Når en vil meddele seg skriftlig til andre mennesker, har sjangeren en velger, betydning. Jeg valgte sjangeren essay fordi jeg tror det er en tekstform som ville gi meg mest informasjon om problemstillingen min. Denne personlige vinklingen passer til temaet for avhandlingen, der informantene deler sine innerste tanker om et personlig og vanskelig tema.

Roald Jåsund viser til i boka *Dikting og Skrivekunst. Elementær innføring i sjangerlære* at et essay er en sakprosaetekst som kan være av varierende lengde, noen ganger bare en A4 side, andre ganger lenger. Ordet essay betyr forsøk, man prøver altså å nærme seg et emne fra flere kanter for å kaste lys over temaet. Essayet skrives i jeg - form og bygger ofte på personlige opplevelser og erfaringer og har som mål å vekke til ettertanke. Ofte brukes sjangeren i refleksjoner over eksistensielle temaer, som i dette tilfelle, tanker omkring gudsforestillinger. Forfatteren av teksten skriver om sine egne tanker og meninger, det er en subjektiv tekst som ofte skrives på en personlig måte. Et essay er en blanding av fortelling og tanker. Det er vanlig at det tas i bruk språklige og litterære virkemidler som for eksempel språklige bilder, kontraster, metaforer og allusjoner (Jåsund 1997:120).

4.4 Analyse og fortolkning

Tekstene i materialet må tolkes og analyseres. Gjennom presentasjon og analyse løftes data fram slik at mønstre kan tre fram. Tolkningen av materialet gjøres på bakgrunn av problemstillingen i avhandlingen. Analysen av materialet gjøres på bakgrunn av teoribaserte forventninger, også vektlegging og hyppighet i materialet vil ha betydning for hva som tas fram i analysen (Repstad 2007:124).

Etter at materialet er samlet inn, må det gjøres en vurdering av om man vil presentere person for person eller tema for tema. I denne avhandlingen har jeg valgt å analysere materialet ut fra tema, nærmere bestemt vil jeg analysere de data jeg har innhentet ut ifra tematiske grupperinger av gudsbilde og ikke analysere hver enkelt informant. Videre har jeg valgt å analysere tekstene ut fra en litterær analyse av episke tekster, der jeg ved å se på kontraster, språklige bilder, metaforer og synsvinkel vil finne temaet i teksten. På bakgrunn av en slik analyse vil jeg prøve å finne ut hvordan informantene definerer sin gudsforestilling, og derved svare på avhandlingens problemstilling.

Kategoriene jeg har valgt for å analysere mitt materiale, har jeg kalt erfaring, kontekst og gudsforestillingenes innhold. Med erfaring i denne sammenheng tenker jeg ikke bare på en spesiell religiøs erfaring, men en opplevelse som har hatt betydning for livet. Jan – Olav Henriksen redegjør i sin artikkel *Homo religiosus* for begrepet religiøs erfaring (Henriksen i Engedal og Sveinall 2000). Han viser til religiøse erfaringer i Det gamle testamentet som ofte var ekstraordinære opplevelser, mens i Det nye testamentet var de første kristne opptatt av en historie som hadde forandret hele livet deres, ikke først og fremst spesielle opplevelser, selv om mange også hadde slike erfaringer. Denne definisjonen er grunnlaget for kategorien erfaring.

Neste kategori har jeg kalt kontekst, fordi det er grunn til å anta at den konteksten informantene lever i, har betydning for gudsforestillingene. Flere av teoretikerne i avhandlingen peker på kontekstens betydning, blant annet Paul Otto Brunstad (Brunstad 1998), der han peker på at nære relasjoner har avgjørende betydning for unges gudsforestilling. Det samme peker Rosemarie Køhn og Susanne Sønderbo på (Køhn og Sønderbo 2003), der de viser til at våre gudsforestillinger preges av foreldre og nære relasjoner.

Den siste kategorien har jeg kalt gudsforestillingens innhold der jeg ved å analysere tekstene ved hjelp av en litterær analyse, prøver å komme fram til temaet i tekstene og derved til innholdet i gudsforestillingene.

I forbindelse med analyse og fortolkning er det viktig med kunnskap om den hermeneutiske prosess. Hermeneutikk, eller fortolkningslære, er en metode der vi leser allmenne trekk og sammenhenger inn i de konkrete observasjoner som gjøres. En hermeneutisk prosess er en veksling mellom helhet og del. Det enkelte tema må altså sees i en større sammenheng for å

forstå innholdet i den enkeltes tekst, en slags vekselvirkning mellom del og helhet for å forstå innholdet i materialet (Repstad 2007:121).

Det er viktig med kunnskap om den språklige kontekst de unge lever i for å forstå ord og begreper i tekstene. Jåsund peker på at det er nødvendig å se på hvilke ord og metaforer som er vanlig å bruke i ungdomsmiljøer for å forstå innholdet i tekstene. En metafor er et språkbilde, et litterært virkemiddel, som ligner på sammenligningen, men den mangler sammenligningsordet *som*. På den måten får metaforen en annen og direkte virkning. Ordet brukes altså i overført betydning. Metaforen gir ordet en ny mening, der en søker å beskrive et område av virkeligheten i lys av et annet. Metaforen brukes mye i litteraturen. Ved å bruke en metafor kan en si mye ved få ord (Jåsund 1997:24).

Dagliglivet er gjennomsyret av metaforer, ikke bare rent språklig, men også i tanker og handlinger, viser de to forskerne, lingvisten George Lakoff og filosofen Mark Johnson til i *Hverdagslivets metaforer*. Metaforer er ikke bare et redskap for poetisk nyskaping, men hele begrepssystemet vårt, som vi tenker og handler ut fra, er grunnleggende metaforisk. Videre skriver forfatterne at metaforens betydning ligger i å forstå en ting ut fra en annen, de skal hjelpe oss til å forstå noe nytt ut fra noe vi kjenner fra før. Metaforen er ikke bare et språklig uttrykk, men sier noe om hvordan mennesker tenker (Lakoff og Johnsen 2003:7-9).

Bibelens tekster inneholder mange metaforer, og Gud omtales mange steder i metaforer. For eksempel i Salme 23 der kong David utbryter: ”Herren er min hyrde”, en metafor som Jesus også bruker om seg selv i Johannes evangeliet: ”Jeg er den gode hyrde ”(Joh.10,14). Johannes evangeliet bruker mange metaforer om Jesus for derved å fortelle hvem Gud er, ”Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne, som er Gud har vist oss hvem han er ” (Joh.1,18). (Bibelen - Den hellige skrift -2006. Det Norske Bibelselskap).

4.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg redegjort for valg av metode, presentert informantene og vist hvordan jeg analyserer mitt materiale ved hjelp av en litterær analyse av episke tekster. I den forbindelse har jeg også med et avsnitt om metaforer og den hermeneutiske sirkel. Jeg har også begrunnet hvorfor jeg valgte sjangeren essay og redegjort for hva som særpreger denne sjangeren. Jeg har også pekt på utforinger og problemer knyttet til forskning på egen arbeidsplass. Så har jeg redegjort for kategoriene jeg vil presentere materialet i. I neste kapittel skal jeg presentere materialet mitt.

Kapittel 5: Presentasjon og drøfting

I dette kapitlet vil jeg presentere materialet mitt. Noen av tekstene har jeg gitt en fyldig presentasjon, mens andre har fått mindre plass, ikke alle er med. Begrunnelsen for utvalget av tekster er om de i noen grad gir innsikt i og forståelse for det som er oppgavens problemstilling. Kategoriene som er valgt for å presentere funnene, har jeg kalt *erfaring*, *kontekst* og *gudsforestillingenes innhold*. Tekstene er presentert med betegnelsen gutt og jente, i tillegg har jeg gitt informantene et tall.

Tekstene presenteres ved hjelp av en litterær analysemodell. Ved å se på kontraster, språklige bilder, metaforer og synsvinkel vil jeg komme fram til temaet i tekstene. Presentasjonen av tekstene er temabasert, temaene er valgt på bakgrunn av hovedtrender i materialet.

Presentasjonen er delt inn i fire grupper. Først presenterer jeg tekster som viser betydningen opplevelser og erfaringer har for informantenes gudsforestillinger. Deretter presenterer jeg tekster som peker på kontekst og nære relasjoners betydning. Til slutt gir jeg en presentasjon av tekster under overskriften gudsforestillingenes innhold; først de som tar utgangspunkt i en kristen gudsforestilling, og deretter de som gir uttrykk for gudsforestillinger basert på tankegods fra ulike religioner og livssyn.

En slik temabasert analyse vil være hensiktsmessig i denne sammenhengen da jeg ønsker å se om man kan finne trender og generelle oppfatninger som gjør seg gjeldende når det gjelder 16 åringer på KG og deres gudsforestillinger. Jeg ønsker også å se nærmere på hva disse informantene sier i lys av de teoretiske redegjørelser oppgaven tidligere har vært inne på for å kunne verifisere eller problematisere de påstander som ulike teoretikere har fremsatt.

5.1 Erfaring

Mange av informantene viser til betydning opplevelser og erfaring har for gudsforestillingene, derfor presenteres dette temaet først. Erfaring sees i denne sammenheng ikke bare som en spesiell religiøs erfaring, men en opplevelse som har hatt betydning for livet. Henriksen redegjør i sin artikkel *Homo religiosus* for begrepet religiøs erfaring.

I Det gamle testamentet var ekstraordinære opplevelser sentrale for menneskers gudsforestillinger. I Det nye testamentet derimot er det ikke først og fremst spesielle opplevelser, selv om mange også hadde slike erfaringer, men de første kristne forteller om en historie som hadde forandret hele livet deres (Henriksen i Engedal og Sveinall 2000).

Noen av tekstene i dette kapitlet har jeg valgt å gi en inngående presentasjon, mens andre av tekstene blir presentert med utdrag fordi de understøtter det som er temaet i dette kapitlet.

5.1.1 Ny trosidentitet

Jeg vil begynne med å presentere teksten til ei jente som forteller om en opplevelse som har hatt avgjørende betydning for hennes gudsforestilling. Hun har vokst opp i en kristen familie, og forteller at hun fulgte familien i deres oppfatning, uten selv å ha tatt et selvstendig standpunkt. Familien og jenta er aktivt med i en pinsemenighet, som har fokus på åndelige opplevelser. Jenta har ikke selv hatt noen åndelige opplevelser, men på påskeleir med menigheten har hun en opplevelse med Gud som får betydning. Dette blir en erfaring som gjør at hun får en sterkere tro og en dypere forståelse av innholdet i sin gudsforestilling.

Temaet i teksten er at Gud har grepet inn i livet hennes, hun har fått en ny trosidentitet.

Hun forteller:

I fjor hadde jeg en opplevelse med Gud som gjorde meg mye sterkere i troen. Da fikk jeg en egen erfaring med Gud og som da gjorde det lettere for meg å tro på det alle andre fortalte. Jeg var på påskeleir med menigheten min, og under møtene så pratet de om det å ha noe trist inni seg som bare gnager og som man ikke klarer å gi slipp på. Alt det de sto og fortalte og pratet om, traff meg. Jeg hadde holdt det for meg selv og slitt med det alene i nesten 1 år, og det gjorde at jeg ble veldig sliten, begynte å tenke masse negative tanker, og så det negative i alt. Jeg følte en lettelse bare av å fortelle det til noen, og etter det så har jeg fått det mye lettere. Det var som om den muren bare falt sammen med en gang jeg begynte å fortelle. Jeg hadde egentlig ikke tenkt til å dra på den leiren, men jeg er sikker på at det var Guds plan hele tiden. Etter dette har jeg fått et mye sterkere bånd til troen min og Gud (jente, 17).

Jenta tilhører en menighet, er med i et kristent fellesskap, og man kan anta at hun har fått opplæring i kristen tro og har kunnskap om Gud. På en kristen leir skjer det noe som blir til et vendepunkt for jenta og fører til en dypere forståelse av hvem Gud er. Hun hører noen som forteller om egne opplevelser, noe som skaper gjenkjennelse hos henne og som fører til at hun snakker med noen om det som plager henne. Hun har slitt med negative tanker som hun har holdt for seg selv, men får nå anledning til å fortelle det til noen.

Denne erfaringen gir refleksjoner til hennes gudsforestilling, hun tror det var Gud som fikk henne til å reise på leiren slik at hun kunne få hjelp.

Teksten inneholder mange kontraster som illustrerer hvordan det var før og etter denne opplevelsen. Tristhet og slitenhet er ord som illustrerer hvordan hun hadde det før leiren. Etter leiren forteller hun om lettelse og ”murer som faller”, en sterk metafor for en ny forståelse av hvem Gud er. Konklusjonen hennes blir forståelse av en Gud som griper inn i hverdagen hennes og som gir nytt livsmot. Hun beskriver sin gudstro slik: ”For meg er Gud allmektig, kjærlig, tålmodig, trofast, en far og en venn. Jeg synes det er veldig betryggende å vite at uansett hva jeg har gjort, så kan jeg alltid prate med han, og han tilgir meg” (jente, 17).

Det er en personlig og sterk erfaring jenta forteller om, en opplevelse av at Gud ser henne og møter henne. Denne opplevelsen har gitt henne en ny forståelse av sin gudsforestilling.

Før - og etter opplevelser er kjent i mange kristne miljøer. Det er tydelig at slike opplevelser har vært kjent i miljøet jenta tilhører, og en vil kunne anta at hun har en åpenhet til slike erfaringer. Konteksten jenta er i, har altså stor betydning for hvordan hun tolker sin opplevelse som en gudsopplevelse. For jenta fører denne erfaringen til en dypere og sterkere gudsrelasjon:” ... etter dette har jeg fått et mye sterkere bånd til troen min og Gud” (jente, 17).

Innholdet i sin gudstro oppsummerer hun på denne måten:” For meg er Gud allmektig, kjærlig, tålmodig, trofast, en far og en god venn. Jeg synes det er veldig betryggende å vite at uansett hva jeg har gjort, så kan jeg alltid prate med han, og han tilgir meg” (jente, 17).

Gjennom denne opplevelsen på påskeleiren har hun fått en ny trosidentitet og gudsforestilling. Det virker som om gudsforestillingen hennes utvikles gjennom denne erfaringen fra en noe teoretisk gudstro, til en tro som blir troen blir sentral og får en viktig funksjon i livet hennes. Hun gir uttrykk for at denne erfaringen har ført til at innholdet i gudsforestillingen hennes nå er en Gud som representerer trygghet og stabilitet i livet hennes.

5.1.2 Gud gir styrke

Den neste teksten jeg vil presentere, er også skrevet av ei jente, men hun nevner ingenting om familie, nære relasjoner eller tilhørighet til en menighet. Når hun har det vanskelig, søker hun til kirken, og der opplever hun at hun får hjelp. I teksten forteller hun om en Gud som representerer styrke og kraft og som gir henne trygghet.

Hun viser til opplevelsen hun får av å være i kirken, og at den er viktig for innholdet i hennes gudsforestilling. Hun opplever at i kirken er hun usårlig og beskyttet fra alt ondt. Temaet her er hvor sterk hun er når hun er nær Gud:

Det jeg mener som har vært med på å forme mitt syn på Gud er jo alt det som har skjedd rundt meg og med meg. Når noen har det vondt har man en tendens til å gå til religionen for å finne fred og svar. Det er som når jeg går i kirken at ingen kan såre meg, jeg er selvstendig, selvsikker og tror på meg selv. Jeg finner styrke og kraft når jeg er i kirken, jeg vet hvem jeg er og hvor jeg vil i livet. Ingen kan kontrollere meg der. For jeg vet at Gud er rett ved siden av meg. Jeg føler at jeg kan gå i mot hele verden og fortsatt ikke bli såret eller skadet av noe. Styrken jeg får da er så mye. Jeg føler bare fred og ro i sinnet, det er veldig beroligende følelse. Det er som om han beskytter meg fra alt det vonde i verden (jente, 19).

Denne jenta viser til opplevelser hun har når hun er i kirken som betydningsfulle for innholdet i gudsforestillingen hennes. Verden og Gud holdes fram som kontraster. Gjennom tro på Gud gir jenta uttrykk for at hun blir beskyttet fra alt vondt i verden. Ord som ”selvstendig, selvsikker, tro på meg selv, styrke og kraft, fred og ro i sinnet, bli beskyttet fra alt vondt”, gir uttrykk for hennes gudsforestilling.

Det er mange kontraster i teksten, som det å ha det vondt, som blir erstattet med styrke, fred og ro i sinnet. Gjennom ordvalg og kontraster gir hun uttrykk for innholdet i sin gudsforestilling. Denne tryggheten hos Gud som hun opplever i kirken, gir henne en opplevelse av å takle alt. Hun gir uttrykk for en gudsforestilling der Gud beskytter henne.

Hun konkluderer med at for henne er Gud herskeren over verden:

Gud er herskeren over verden. Er kanskje usant for mange, men for meg så mener jeg at Gud er herskeren over verden (jente, 19).

... Gud er en av de få som forstår deg mest her i verden og passer på hver enkelt enten man er bevist eller ubevist. Det er som det er en skytsengel som våker over deg. Den kommer alltid til å være der for deg, men noen vil ignorere den og Gud. Uansett hva du velger så kommer den og Gud alltid til å være der for deg (jente, 19).

Jenta i denne teksten søker til kirken når hun har det vanskelig, der opplever hun at hun kan være seg selv og finner ro. Når hun er i kirken, opplever hun en nærhet til Gud. Den opplevelsen hun har da, gir tydeligvis et viktig innhold til hennes gudsforestilling, hun gir uttrykk for at hun opplever at Gud er en hun alltid kan stole på.

5.1.3 En rystende opplevelse

Neste tekst er også skrevet av ei jente, som ikke har vokst opp i en kristen familie og som ikke har tilhørighet i en menighet. Hun forteller at mange på KG kommer fra kristne familier, så hun føler seg litt annerledes. Det som har formet hennes tro og har hatt betydning for innholdet i hennes gudsforestilling, har vært søsterens død. Temaet i teksten er at gjennom å oppleve døden på nært hold, har hun opplevd en Gud som har omsorg og som alltid er der. Hun skriver:

Jeg kommer ikke fra en kristen familie, men for 6 år siden mistet jeg søsteren min og litt etter litt følte jeg da at jeg ble mer kristen (tror hele familien ble mer kristen). En av tingene jeg tror på, er livet etter døden. Så jeg tror at søsteren min sin død har vært med på og forme mitt syn på Gud. Jeg forbinder Gud med en man alltid kan stole på, en som alltid kan være der for deg og er trofast selv om du kanskje ikke er trofast alltid og kan være usikker på din tro. En du alltid kan snakke med og noen ganger få et svar fra(et tegn) (jente, 6).

Jenta forteller om et før og nå: ”jeg kommer ikke fra en kristen familie, men for 6 år siden mistet jeg søsteren min og litt etter følte jeg at jeg ble mer kristen”. Søsterens død har altså ført til refleksjon rundt hennes gudsforestilling og livet etter døden. Denne hendelsen har ført til at jenta har søkt trøst og støtte i religionen. Hun opplever at Gud er en hun alltid kan stole på. Jenta bruker ord som ”stole på, alltid er der for deg, trofast og en jeg alltid kan snakke med” når hun beskriver Gud. Slik illustrerer hun innholdet i sin gudsforestilling.

Jenta har altså ingen kristen kontekst å tolke sin opplevelse i, men det er tydelig at denne rystende opplevelsen, å miste sin søster, har ført til at hun har søkt trøst i kristen tro. Hun finner trøst i tanken om at det er et liv etter døden. Erfaringen hun gir uttrykk for, er at Gud kan man alltid stole på, han er der alltid for henne.

Den rystende opplevelsen når søsteren dør, fører til at familien søker til kirken. Innholdet i hennes gudsforestilling oppstår gjennom denne tragedien, og hun beskriver den som trygghet og trofasthet.

5.1.4 En fortelling som fikk betydning

I den neste teksten forteller ei jente om en annen person som hadde en overnaturlig opplevelse. Temaet her er at Gud griper inn i hverdagen og kan redde mennesker.

Denne fortellingen handler om en gutt som gikk gjennom isen og som ble berget av ”en stor mann med hvitt skjegg”, som han opplevde som Gud. Den fortellingen har gjort et sterkt inntrykk på jenta:

Noe annet som også er med på å forme mitt syn på Gud, og det at jeg tror det må være noe mer er alle historiene jeg har hørt. Mange av dem har gjort et veldig inntrykk på meg, og har også vært med på å styrke troen min. En av historiene jeg har hørt handlet om en slektning til en tidligere leirleder. Da denne slektningen var liten gutt hadde han tatt seg turen ut på isen for å gå på skøyter. Han var ute hele dagen, og da han ikke kom hjem om kvelden begynte familien og lure på hvor det hadde blitt av han. De fryktet det verste, at han hadde gått gjennom isen (jente, 9).

Jenta skriver videre om hvordan gutten hadde falt gjennom isen og ut på natta kom hjem, våt og redd. Gutten forteller foreldrene om hva som hadde skjedd: ”Jeg falt gjennom isen og klarte ikke å komme meg opp, men plutselig stod det en stor mann med hvitt skjegg der, og han strakk armene ut og trakk meg opp av vannet ”(jente, 9).

Videre forteller hun at denne gutten i dag er en gammel mann som fremdeles forteller denne historien. Jenta avslutter historien slik: ”Jeg velger å tro at det var Gud som reddet den lille guten, og føler noe annet blir rart. Hvorfor skulle han løyet om hva han hadde sett ”(jente, 9).

Denne informanten viser til flere opplevelser som blir paralleller til denne hovedfortellingen som har hatt betydning for hennes gudsforestilling, men det er særlig denne historien om en overnaturlig hendelse som har gjort inntrykk. Selv om hun som hun skriver senere i teksten, ikke har hatt egne opplevelser, så har denne fortellingen gitt henne en sterkere gudstro:

For meg er Gud noe jeg kan støtte meg til og føle meg trygg ved. Jeg vet ikke hvordan jeg vil beskrive Gud, men når jeg tenker på navnet så dukker det et bilde av en eldre mann i hvit kjortel, han sitter på en hvit sky og er omringet av engler og mennesker (jente, 9).

Denne jenta har vokst opp i en kristen familie og er med i en menighet, og hun tolker sin opplevelse i en kristen kontekst. Gud representerer trygghet for jenta. Det er en leirleder som har fortalt historien, og jenta gir uttrykk for at denne fortellingen styrker hennes egen tro, selv om hun som hun skriver: ”Selv føler jeg ikke at jeg kan si at jeg har hatt noen hendelser med Gud, og kan vel heller ikke si at noen av mine bønner er blitt besvart, men likevel så tror jeg at Gud ser meg ” (jente, 9).

En fortelling som blir fortalt i menigheten jenta tilhører, får altså betydning for innholdet i hennes gudsforestilling. Selv om det ikke er hennes egen opplevelse, fører den til at Gud oppleves som en som gir trygghet og en Gud som griper inn i vanskelige situasjoner.

5.1.5 Drøfting

Felles for disse funnene er informantenes opplevelser av en omsorgsfull og trofast Gud, basert på egne og andres opplevelser. Informantene gir uttrykk for at disse opplevelsene har vært viktig for innholdet i deres gudsforestillinger,

I kapittel 5.1.1 beskrives en opplevelse der Gud har grepet inn; informanten har fått ”en ny trosidentitet”. I kapittel 5.1.2 fortelles om styrken man får når man er nær Gud. I kapittel 5.1.3 forteller informanten at hun har mistet en søster, men gjennom dette tapet har opplevd en Gud som er der for henne. Temaet i 5.1.4 er at Gud griper inn i hverdagen og kan redde mennesker.

Jeg ser at gudsforestillingene hos disse informantene er knyttet til opplevelser i hverdagen, der de har opplevd at Gud har vært til hjelp i vanskelige situasjoner. Det er altså ikke først og fremst en refleksjon over bibeltekster som er utgangspunkt for gudsforestillingene, men egne erfaringer. Disse opplevelsene som er knyttet til vanskelige livssituasjoner, kobles til en religiøs livsforståelse. Disse informantene har en gudstro, noen har en klar tilhørighet til en menighet. Det er likevel tydelig at informantene relaterer sine opplevelser til en kristen gudsforestilling, en personlig Gud som oppleves som nær, en de kan ha en relasjon til.

Mange av teoretikerne som er referert til i avhandlingen, viser til betydningen opplevelser har for gudsforestillingene. Redaktørene i antologien *Troen er løs*, skriver i innledningen at erfaringer har blitt viktigere, det viktigste for individet er at troserfaringen fungerer. Intellektuelle problemer spiller ofte en underordnet rolle (Engedal m.fl 2000:15). Botvar og Schmidt peker også på at det som er typisk for vår tids religiøsitet, er at mange tar utgangspunkt i egne personlige erfaringer. Individets egen erfaring har fått økende betydning (Botvar og Schmidt 2010:60).

Andre menneskers opplevelser har også betydning, det viser både Birkedal (Birkedal 2008:156) og Brunstad (Brunstad 1998:157) til . De peker på at det har stor betydning når for eksempel ledere i en menighet eller andre autoritetspersoner forteller om sin gudstro. Henriksen og Repstad (Henriksen og Repstad 2005:13) viser også til at personlige erfaringer

og opplevelser har fått en større betydning i konstruksjonen av gudsforestillinger. Dette gjelder ikke bare religiøse og åndelige opplevelser, men også hverdagslige erfaringer og opplevelser knyttet til møter med andre mennesker.

Henriksen peker på at religiøs erfaring rommer både spesielle og ekstraordinære erfaringer. Disse erfaringene sees i en større sammenheng som gir mening og en opplevelse av å tilhøre noe større enn oss selv (Henriksen i Engedal m.fl 2000: 297).

Nettopp en slik erfaring av at Gud bryr seg om mennesket og vet hvordan vi har det, peker Gjerme på. Han sier at det er sentralt i en kristen gudsforestilling at Gud er personlig på den måten at han kjenner til hvordan det er å være menneske og at mennesket kan kommunisere med Gud (Gjerme i Holmquist 2007:146-153). Henriksen viser også til at det er viktig for menneskets gudsforestilling at det oppleves som meningsfullt at en kan kommunisere med og henvende seg til en Gud som en person eller en kraft (Henriksen 2001:32).

Dette samsvarer med mine funn der informantene opplever at Gud møter dem i vanskelige livssituasjoner. Informantene viser til opplevelser i hverdagen, men også til ekstraordinære opplevelser, for eksempel fortellingen om gutten som ble reddet fra drukning (jente, 9). Bibelen har mange historier om mennesker og deres troserfaringer, disse fortellingene er kanskje ikke så kjent blant unge i dag. Jeg tror at gjennom å bruke disse fortellingene, kan en skape gjenkjennelse hos ungdom og gi kunnskap om innholdet i en kristen gudsforestilling. Ofte kommuniserer fortellinger bedre enn forklaringer.

Kanskje har kristne miljøer vært for opptatt av å forklare Gud, i stedet for å gi rom for disse erfaringene og fylle opplevelsene med kristen kunnskap. KG er et kristent fellesskap der ungdom kan dele erfaringer, og samtidig få hjelp til å tolke dem i en kristen kontekst. Elevene på KG får også mye bibelkunnskap gjennom for eksempel kristendomsfaget i 1.klasse. Som en av informantene uttrykker det:” Siden vi har to timer KRL mer enn alle andre så får vi jo mer kristendom mer inn i våre liv” (gutt, 24).

Samtidig synes jeg det er overraskende at informantene baserer sin gudsforestilling på opplevelser, få viser til bibeltekster og bibelkunnskap. Jeg ville i utgangspunktet tenke at elevene på en kristen skole ville vise til begreper fra troslære og dogmatikk for å vise at de har kunnskap om Bibelen og troslære, særlig fordi mange også er aktive i et kristent fellesskap. Samtidig har de tydeligvis kunnskapen, men det viktige her er fortellingene og opplevelsene av den personlige Gudsrelasjonen.

Det er tydelig at opplevelsene tolkes inn i en kontekst og at dette har betydning for gudsforestillingen. Dette fører over til neste kapittel.

5.2 Kontekst

I dette kapitlet presenteres tekster som viser at opplevelsene informantene har, tolkes i en kontekst. Familie, nære relasjoner, KG, og menighet er betydningsfulle relasjoner.

5.2.1 KG gir tanker

Først i dette kapitlet vil jeg vise utdrag fra flere av tekstene som viser KGs betydning. Flere av informantene framhever andaktenes betydning for innholdet i gudsforestillingene: ”Jeg går også på KG og får tanker gjennom en andakt hver dag” (jente, 1), og en annen informant: ”Jeg går jo på Kg og får andakt hver dag på skolen. Så går jeg i et kristent kor, der kan jeg få noen ideer om hvordan Gud er” (jente, 13).

En annen av informantene uttrykker noe av det samme: ”Med å forme mitt syn på Gud er familie, KG og menigheten. Mine forestillinger kommer til uttrykk i min hverdag ved at jeg får bekreftet noe av det jeg tror på gjennom andre. Ved for eksempel andakter på KG eller på koret, og historier fra venner og familie ” (jente, 15).

Teksten som jeg her vil analysere litt nærmere, peker på at både familie, venner og KG har betydning for informantens gudsforestilling:

Jeg tror det er mange som har vært med på å forme mitt Guds syn. Både familie, venner og skole har vært med. Jeg kan ikke si at jeg har en veldig kristen familie eller noe, men vi har gått og går i kirken hver julaften, jeg er døpt og konfirmert kristelig. Har du venner som er litt antikristne blir du også litt imot, eller i hvert fall redd for å si at du er det. Har du en veldig kristen venn så blir det på samme måte bare omvendt. Jeg går jo også på en skole som (i hvert fall jeg synes) er veldig kristen. Det er jo også en faktor som teller inn. Siden vi har to timer KRL mer enn alle andre så får vi jo mer kristendom mer inn i våre liv (gutt, 24).

Informanten i denne teksten bruker mange kontraster, blant annet sier han at han ikke har en ”veldig kristen familie”, men han går på en ”veldig kristen skole”, han skriver om venner som er ”litt antikristne” og venner som er ”veldig kristne”.

Dette viser at han lever i et spenningsforhold og er klar over at dette påvirker han. Likevel er det tydelig at han ikke opplever dette spenningsforholdet som negativt. Selv om han karakteriserer familien som en ”ikke veldig kristen familie”, er det tydelig at han opplever at familien har gitt han et trygt kristent ståsted:”... vi har gått og går i kirken hver julaften, jeg er døpt og konfirmert kristelig” (gutt, 24). Han oppsummer sin gudsforestilling slik: ”Jeg forbinder Gud med en kraft man ikke kan se. Noe som bare er der. Det første jeg tenker på når jeg tenker på Gud er Jesus, kirke og julaften” (gutt, 24).

Denne eleven er bevisst på at oppvekst og miljø har vært med på å forme hans gudsforestilling. Han beskriver KG som ”en veldig kristen skole”, blant annet fordi skolen har mer kristendomsundervisning enn andre skoler. Det er tydelig at det å være elev på KG har utfordret denne guttens gudsforestilling, en gudsforestilling som inneholder kontraster der han beskriver Gud med metaforen ”kraft”, samtidig som han nevner Jesus, kirke og julaften: ”Jeg tror det er mange som har vært med på å forme mitt Guds syn. Både familie, venner og skole har vært med” (gutt, 24).

Alle disse informantene er klar over kontekstens betydning for hvordan de innholdsbestemmer sin gudsforestilling.

5.2.2 Familie og venner har formet mitt syn

Den neste teksten som presenteres, viser også at oppvekst og miljø har betydning. Denne informanten er vokst opp i en kristen familie, hun har vært engasjert i en menighet og har kristne venner, dette har betydning for hennes gudsforestilling. Temaet i teksten er at familien har vært en ”grunnstøtte”, men i konformasjonstiden tok hun valget selv:” Senere, i konfirmasjonstiden, ble jeg nødt til å tenke om det var virkelig det jeg ville, og hvorfor jeg ville det. Jeg bestemte derved selv”.

Hun forteller:

Det som har formet mitt syn på Gud er nok familien min. Jeg er vokst opp i en kristen familie, hvor vi fra tidlig alder har lært og hørt om Gud. Så dette har nok gitt meg en «grunnstøtte». Senere, i konfirmasjonstiden, ble jeg nødt til å tenke om det var virkelig det jeg ville, og hvorfor jeg ville det. Jeg bestemte derved selv. Andre ting som har formet mitt syn på Gud er nok venner. Jeg har både kristne og ikke-kristne venner. De kristne vennene mine har jeg vært på leirer og møter med, og sammen har vi formet vårt syn på Gud (jente, 7).

Informanten skriver at hennes kristne venner har betydning for gudsforestillingen: ” sammen har vi formet vårt syn på Gud”. Miljøet er tydeligvis viktig: ”jeg har både kristne og ikke - kristne venner”.

Denne informanten er klar over at hun blir påvirket av venner med ulikt livssyn, men selv har hun gjort et bevisst valg når det gjelder kristen tro. Hun er tydelig på at konteksten er viktig for innholdet i gudsforestillingen hennes.

5.2.3 Kristent fellesskap har betydning

De neste tekstene viser at menighet og kristent fellesskap har betydning.

Temaet i den første teksten jeg vil presentere, er en vandring fra trygg barnetro til en bevisst og selvstendig tro: ”jeg begynte å ha mine egne tanker om Gud” (jente, 12).

Hun skriver videre:

Gjennom hele livet har jeg vært vant til å høre historier fra bibelen, be aftenbønn, og gå i kirken og på søndagsskolen. Det var ikke før jeg som 13 åring ble med i ungdomsfellesskapet i menigheten at jeg begynte å ha mine egne tanker om Gud. Da hørte jeg tanker folk hadde om troen sin og historier om hvordan troen hadde hjulpet dem i vanskelige situasjoner. Det var utrolig spennende og det synes jeg fortsatt den dag i dag. Nå har jeg også blitt en av de eldre i menigheten og er derfor med på å påvirke de som er yngre og som er som meg da jeg kom inn for første gang (jente, 12).

Denne jenta gir uttrykk for at det å ha tilhørighet til en menighet, har hatt betydning for hennes gudsforestilling. I dette miljøet fikk hun: ”egne tanker om Gud” og kjennskap til ”tanker folk hadde om troen sin”. Denne menighetstilhørigheten har ført til at hun opplever sin gudsforestilling slik:

Men hva er egentlig mine forestillinger om Gud? Jeg føler at Gud er en slags kraft som kan oppleves i alt, men også stå ved siden av deg. Jeg kan snakke til Gud om tankene mine og noen ganger føler jeg at han svarer hvis jeg er helt stille. Jeg ”snakker” med han ganske ofte. Og det er en god følelse som gjør at jeg føler meg veldig rolig og trygg på meg selv. Noen ganger hvis jeg har det vanskelig og det skjer dumme ting kan jeg føle at Gud gir meg små tegn på at han er hos meg, at han ser meg og passer på meg (jente, 12).

Det spørsmålet hun stiller seg selv om ”hva er egentlig mine forestillinger om Gud?”, viser at hun har et bevisst forhold til sin gudsforestilling. Hun bruker selv metaforen ”en slags kraft” om innholdet i sin gudsforestilling.

En gudsforestilling hun opplever som ”en god følelse” som gjør henne ”rolig og trygg på seg selv”. Hun opplever også at Gud gir henne ”små tegn på at han er hos meg”.

Neste informant peker også på kontekstens betydning:

Jeg flyttet dit jeg bor nå da jeg var 10 og møtte nye venner og kom inn i et litt kristent miljø. Jeg startet i barnekor, begynte å gå litt i kirken og tilbrakte en del tid der. I starten var det vell fordi jeg ville være med vennene mine, men det var samtidig litt spennende siden alt var helt nytt, men etter hvert ble det noe som er ganske viktig for meg. Jeg er oppdratt i en ”Kristen” familie, vi har ikke gått i kirken hver søndag, sunget før maten, men jeg har alltid visst at mamma for eksempel er kristen (jente, 10).

Jenta uttrykker at det kristne fellesskap er viktig for hennes gudsforestilling: ”Fellesskapet er veldig viktig for meg, jeg hadde aldri klart å være religiøs å ha den troen jeg har i dag, hvis det ikke hadde vært for fellesskapet, jeg tror det er ganske viktig for hver enkelt person” (jente, 10). Hun bruker utradisjonelle ord i sin omtale av Gud: ”Jeg forestiller meg at Gud er en skapning, en slags mann, en kul fyr” (jente, 10). Ordene kan kanskje virke noe utradisjonelle, og en kan undre seg over hvorfor så lite av kristen terminologi blir brukt. Det virker som om det viktigste er å uttrykke den nære relasjonen.

Men hun savner selv å ha hatt en egen gudsopplevelse. Hun sier det slik: ”Det er litt vanskelig å vite hva man skal tro på, når man ikke selv har opplevd det, jeg har ikke sett gud, en engel eller fått noe ”ja” på at det finnes en Gud. Jeg vet det er noe der, men ikke hva” (jente, 10).

Denne informanten har opplevd kontraster i livet som gjør at hun stiller eksistensielle spørsmål om hvorfor noen blir syke og hvorfor noen møter motgang hele tiden: ”Noe jeg ikke skjønner, er det at det liksom skal være noe godt i alt som skjer, hvorfor dør mennesker plutselig da, hvorfor får man kreft, alt skjer jo av en grunn” (jente, 10).

En annen av informantene peker også på betydningen menigheten har:

Jeg tror at den menigheten jeg har gått i, der jeg konfirmerte meg og foreldre mine har påvirket meg veldig i hvordan jeg ser på Gud. Da jeg var liten måtte jeg alltid være med til menigheten, og det var morsomt i starten da jeg fikk gå på søndagsskole, men noen ganger måtte jeg være med de voksne og høre på prekenen. Det likte jeg svært lite. Jeg skjønnte omtrent ingen ting og sovnet nesten alltid. Senere har jeg konfirmert meg i samme type menighet og der ble jeg dratt med av noen av vennene mine på møter der (jente, 8).

Hun avslutter teksten sin med å fortelle at hun føler seg fremmed for den karismatiske formen møtene har og at hun derfor som hun uttrykker det: ”heller vil ha et personlig forhold til Gud uten å måtte gå i en kirke eller menighet for å få ”påfyll”.” (jente, 8).

Selv om jenta har et ambivalent forhold til menigheten hun er oppvokst i, ser hun allikevel at det har hatt betydning for hennes gudsforestilling: ” Jeg tror at den menigheten jeg har gått i, der jeg konfirmerte meg og foreldrene mine har påvirket meg veldig i hvordan jeg ser på Gud” (jente, 8).

5.2.4 Familier uten religiøst engasjement

De neste tekstene forteller at det å vokse opp i en kontekst uten kristen påvirkning også har betydning. Den første informanten uttrykker seg på denne måten:

Jeg har ingen spesielle erfaringer, eller opplevelser med Gud. Jeg kommer fra en familie hvor Guds bilde aldri har vært en sentral rolle, noe som selvfølgelig påvirker. Ingenting spesielt har vært med på å forme mitt syn på Gud. Ingen av mine nærmeste har noe spesielt forhold til Gud, så det har aldri vært et tema. Ut ifra dette har bildet mitt av Gud blitt formet på egenhånd, hva jeg liksom tenker om saken (gutt, 21).

Denne informanten er tydelig på at hans oppvekst i en familie som ikke har noe bevisst forhold til Gud, har gjort at han har formet seg et bilde av Gud ”på egenhånd”. Han formulerer sin gudsforestilling som ” helheten, at det finnes noe som er større enn oss”. Han avslutter slik:” jeg tro at mennesker trenger en person å støtte seg til, en person de kan tro på, og en person de mener hjelper dem gjennom harde tider, da er Gud god å ha” (gutt, 21). Selv om denne gutten har en noe uklar gudsforestilling, ser han på Gud som noe positivt og godt for mennesket.

Den neste teksten tematiserer også det å vokse opp uten en kristen påvirkning: ”Jeg er ikke en troende person, familien min har heller aldri vært svært sterk i troen ”(gutt, 25).

Han avslutter slik:

Hvis jeg skal beskrive gud ville jeg ikke bare sagt noe høyere eller noe allmechtig. Jeg vil si at Gud er en del av alle mennesker ikke bare fordi han skapte oss, men fordi jeg mener vi skaper han. Jeg mener at når du tror på Gud gjør du han till en del av deg selv om han kanskje ikke finnes så vill det allikevel styrke deg, han er der for deg fordi DU tenker at han er det. Han hjelper deg igjennom harde tider fordi DU mener han gjør det. Jeg ser på dette som en fantastisk ting som nesten gjør at jeg ønsker jeg var troende (gutt, 28).

Selv om Gud er menneskeskapt, ser denne informanten på Gud som noe godt som mennesket trenger.

5.2.5 Drøfting

Felles for disse funnene er kontekstens betydning for gudsforestillingene. Kapittel 5.2.1 viser betydningen KG har, kapittel 5.2.2 viser til familie og nære venner, mens kapittel 5.2.3 viser til menighetens betydning. Kapittel 5.2.4 forteller om hvordan det er å vokse opp i en familie uten kristen tro. Informantene er tydelig på at konteksten har betydning for både *om* de har en gudsforestilling og også for innholdet i gudsforestillingen.

Jeg synes det er interessant å se at konteksten har så stor betydning, både for de som er i en kristen kontekst og de som ikke er det. Funnene som er presentert i kapittel 5.2.1, viser at det å være elev på KG har betydning. I tillegg til daglige andakter får elevene på KG mer kristendomsundervisning enn i den offentlige skolen, selv om KG følger de samme læreplaner som den offentlige skolen, har kristendommen større plass, og troslære og dogmatikk vektlegges mer i undervisningen. I videregående skole har KG et eget fag som kalles Kristendomskunnskap. Dette er fag som kristne friskoler tilbyr, der fagplanen legger vekt på bibelkunnskap og sentrale kristne temaer:” Siden vi har to timer KRL mer enn alle andre så får vi jo mer kristendom mer inn i våre liv” (gutt, 24).

Det er derfor interessant å se at det er sammenheng mellom det å være elev på en kristen skole og tilslutning til en kristen gudsforestilling. Som vist i funnene i kapittel 5.2.2 og kapittel 5.2.3, har i tillegg mange av informantene vokst opp i en kristen familie og er aktive i en menighet. Dette har selvfølgelig også betydning for tilslutningen til en kristen gudsforestilling.

Funnene viser også at informantene er klar over at en oppvekst i en kontekst uten kristen tilhørighet, også har betydning: ”Jeg kommer fra en familie hvor Guds bilde aldri har vært en sentral rolle, noe som selvfølgelig påvirker”(gutt, 21), samtidig uttrykker han at Gud er god å ha (gutt, 21). Selv om denne informanten ikke har en definert gudsforestilling, ser han på Gud som noe positivt og godt for mennesket.

Flere av teoretikerne viser til kontekstens betydning, blant annet Brunstad som viser til at nære relasjoner har betydning for unges tro og gudsforestilling. De som formidler den kristne tro, har avgjørende innvirkning på hvordan ungdom oppfatter budskapet og hvordan en stiller

seg til det budskapet som formidles (Brunstad 1998:157). Dette samsvarer med funn fra min undersøkelse: ”Jeg tror det er mange som har vært med på å forme mitt Guds syn. Både familie, venner og skole har vært med” (gutt, 24).

Afdal m.fl viser til at foreldre, skole, venner og nære relasjoner er betydningsfulle for menneskets religiøsitet (Afdal m.fl 1997:87). Dette understøttes også av Køhn og Sønderbo som peker på at våre gudsforestillinger preges av oppvekst og nære relasjoner (Køhn og Sønderbo 2003:24).

Samtidig som informantene er elever på KG, er de også medlemmer av et samfunn som preges av at individet får større autoritet. Jeg ser at dette kommer til uttrykk ved at informantene vektlegger at det er de selv som har kommet fram til den gudsforestilling de har, selv om konteksten har betydning: ” Jeg har både kristne og ikke-kristne venner. De kristne vennene mine har jeg vært på leirer og møter med, og sammen har vi formet vårt syn på Gud” (jente, 7), mens en annen skriver at: ”Bildet mitt av Gud blitt formet på egenhånd, hva jeg liksom tenker om saken” (gutt, 21).

Både Botvar og Schmidt (2010) og Holmquist (2007) viser til at det ikke lenger er en selvfølge at kirken har enerett på sannheten, og at det er liten sammenheng mellom tradisjonelle trosoppfatninger og innholdet i ungdommens gudstro. Botvar og Schmidt peker også på betydningen av regionale forskjeller. Sør- Vestlandet har ofte blitt sett på som et område der pietismen og vekkelseskristendom har hatt stor innflytelse, mens på Østlandet har folkereligiøsiteten stått sterkt.

KG er en byskole på Østlandet, noe som selvfølgelig preger informantene og deres holdninger. Kanskje hadde funnene i undersøkelsen vært enda mer enhetlige hvis undersøkelsen hadde blitt tatt ved en kristen skole på Vestlandet? Kanskje hadde også andre sider ved gudsbildet kommet fram enn det trygge og det gode?

Elevene på KG er også preget av et samfunn der det religiøse livet framtrer mer og mer tradisjons- og autoritetskritisk. Det er ikke lenger en ytre autoritet som bestemmer hva som er sannhet, men hva en selv føler. I stedet for å bygge på autoriteter, så bygger man i dag på autensitet (Furseth og Repstad 2003: 151). Det post - moderne samfunnet er opptatt av subjektive opplevelser framfor objektive sannheter (Thelle i Engedal og Sveinall 2000:291).

Som tidligere nevnt dannes gudsforestillingene gjennom opplevelser og erfaringer (kap 5.1.5), som tolkes i den konteksten informantene er i. Dette samsvarer med Rizzuto (Rizzuto 1996)

som peker på at opplevelser og erfaringer med Gud tolkes ut i fra den konteksten mennesket lever i og ut i fra samspillet med nære relasjoner (Rizzuto i Engedal 1996:61).

Kontekstens betydning har også overføringsverdi til gudsrelasjonen, gudstro er også en relasjon (Engedal 1996: 69) og (Birkedal 2008:13). Ungdom opplever det som meningsfullt at en kan kommunisere med og henvende seg til en Gud som en person eller en kraft (Henriksen 2001:32).

Dette er funn som jeg finner hos mine informanter, kristent fellesskap fører til en gudsrelasjon: ”Jeg kan snakke til Gud om tankene mine og noen ganger føler jeg at han svarer hvis jeg er helt stille. Jeg ”snakker” med han ganske ofte ” (jente, 12), og denne jenta skriver videre: ”Noen ganger hvis jeg har det vanskelig og det skjer dumme ting kan jeg føle at Gud gir meg små tegn på at han er hos meg, at han ser meg og passer på meg (jente, 12). En av guttene sier det på denne måten:” Jeg føler vi nesten bare kan småprate hvis jeg trenger det” (gutt, 20). Det er vel dette som i kristen sammenheng kalles bønn? Informantene viser tydelig at de har en relasjon til Gud, selv om de velger andre ord.

I neste kapittel vil jeg se nærmere på innholdet i gudsforestillingene.

5.3 Gudsforestillingenes innhold

Tekstene som presenteres i dette kapitlet, vil jeg analysere med tanke på innholdet i gudsforestillingene. Dette kapitlet er todelt, i første del presenterer jeg tekster som viser til en kristen gudsforestilling og i del to presenterer jeg tekster som viser til at det viktigste ikke er om Gud eksisterer, men at troen på Gud har en funksjon.

5.3.1 Kristendommens gudsforestilling

Det er grunn til å anta at mange av elevene på KG vil gi sin tilslutning til en kristen gudsforestilling. Jeg vil derfor først presentere tekster som uttrykker en kristen gudsforestilling, der Gud blir sett på som en personlig Gud man kan ha en relasjon til og som gir seg til kjenne gjennom Jesus Kristus.

5.3.1.1 Jesus en lys side av Gud

I den første teksten jeg vil presentere, skriver informanten om hvordan hun forestiller seg Gud, hvordan hun opplever Gud, og hva slags tilhørighet hun har til en menighet.

Hun er vokst opp i et kristen hjem og har kristne venner. Innholdet i sin gudstro presenterer hun slik: ”Jeg vil beskrive gud som stor, hellig, godhjertig, barmhjertig, omtenksom, han tar seg tid til alle, han dømmer ikke og vil ingen mennesker på jorden noe vondt” (jente, 1), og hun fortsetter: ”For meg er Gud en stor trøst og en god venn” (jente, 1).

Jenta tar utgangspunkt i Bibelen og i fortellingene om Jesus når hun skal beskrive Gud:

Jeg kan ikke vite eksakt hvordan gud er, men siden jeg vet hvordan Jesus var så kan jeg tenke meg til det. Jeg vet at Jesus var guds sønn og at gud hadde sendt han til jorden som en bit av han. Jeg vet at Jesus var en utrolig barmhjertig og god mann som så de som stod utenfor og som ingen likte. Han gav alle en tilgivelse og lot alle mennesker få en ny sjanse hos han, bare de ville det selv. Jeg tror også at gud er en sånn skapning som lar alle mennesker få tilgivelse bare de ber om det og tror (jente, 1).

Jenta gir uttrykk for en kristen gudsforestilling når hun gir uttrykk for at det bare er gjennom Jesus vi kan kjenne Gud. Gjennom Jesus, som hun omtaler som ”utrolig barmhjertig og god mann”, og ”alle mennesker får en ny sjanse hos han”, så kan hun vite noe om Guds egenskaper.

Samtidig bygger hun også sin gudstro på sin egen forståelse av Gud og opplever at det er relasjonen til Gud som gir mening. Dette kommer også til uttrykk i opplevelsen hun hadde som barn da hun en gang skulle tegne Gud:

Da tegnet jeg en mann som satt på en sky med en fjernkontroll i hånden. Foran han var det uendelig mange tv - skjermer der alle menneskene som ba kom opp.

... jeg tenker at det er noe i den duren i dag også. Jeg tror at gud setter seg ned og lytter til og ser på alle som ber til en hver tid (jente,1).

Dette viser at hun selv om hun tar utgangspunkt i kristen tro, vektlegger en selvstendig og personlig forståelse av Gud. Hun bruker positive ord for å beskrive innholdet i sin gudsforestilling. Ord som ”trøster og god venn”, ”rådgiver”, ”hellig”, ”godhjertig”, ”barmhjertig” og ”omtenksom”. Hun søker råd hos Gud, men er klar over at hun må ta valgene selv: ”Jeg tror at han er med og hjelper meg å ta et valg, selv om jeg ikke kan høre en stemme som sier gjør det og det” (jente, 1).

Blant annet forteller hun at hun ber flere ganger daglig og finner stor hjelp i det: ”På dagen er det korte og enkle bønner. På 5 til 10 sekunder, men på kvelden så liker jeg å ta meg god tid og virkelig si alt jeg har på hjertet” (jente, 1).

Temaet i denne teksten er at det er bare Jesus som viser oss hvem Gud er. Innholdet i gudsforestillingen til denne informanten er en Gud som er stor, hellig, godhjertet, barmhjertig og som ikke dømmer noen. I tillegg forteller hun om hva Gud betyr for henne, han er en trøster og god venn. Gjennom historiene om Jesu liv, kan vi vite hvem Gud er.

Flere av informantene tar utgangspunkt i fortellingene om Jesus:

Ettersom tida går blir Jesus mer og mer populær, han er liksom en helt lys side av Gud og kristendommen. Han elsker alle og ville alle det beste. Før var folks forestillinger om Gud den autoritære. Nå derimot ser folk på Gud som den omsorgsfulle. Han er ikke lenger noe å frykte, men en å stole på og støtte seg til (gutt, 26).

Denne informanten kjenner tydeligvis innholdet i en kristen gudsforestilling, Jesus er den som viser oss hvem Gud er. Jesus omtales ”som en helt lys side av Gud” og ”han elsker alle”. Videre skriver informanten at Gud ikke lenger er den autoritære, men at ”folk ser på Gud som den omsorgsfulle”. Gud er ikke lenger en vi behøver å frykte, men en mennesket kan stole på og støtte se til.

En annen informant bruker andre ord, men innholdet er det samme:

Jeg synes Gud er veldig abstrakt. Jeg har vanskeligheter for å tenke på Gud. Jeg vet ikke helt hvem han er. Derfor synes jeg det er letter å be til Jesus. Jeg vet mer om han, for meg er Jesus litt mer konkret For meg er Jesus personlig, han respekterer meg og han respekterer alle rundt meg. Han vil hjelpe meg og vet veien jeg bør gå. Jeg liker å tenke at Jesus liker meg selv om jeg gjør noe galt (gutt, 23).

Denne informanten gir også uttrykk for en kristen gudsforestilling, der Jesus viser oss hvem Gud er, og der Jesu egenskaper omtales som ”han respekterer meg og han respekterer alle rundt meg”. Informanten avslutter med ”Jesus liker meg selv om jeg gjør noe galt”.

Begge disse tekstene uttrykker en klar kristen gudsforestilling. Innholdet i gudsforestillingene vektlegger Gud som den omsorgsfulle og trygge.

5.3.1.2 Bibelens Gud

I dette kapitlet vil jeg ta utsnitt fra flere av tekstene som viser til at Bibelen er nøkkelen til kunnskap om en kristen gudsforestilling: ”Jeg kan ikke vite noe om Gud, for ingen vet noe om Gud. Bortsett fra at han er skaper, Jesus, far og egentlig alt. Jeg har jo laget et bilde av hvordan jeg tror han egentlig er, og det har jeg klart via Bibelen”(jente, 13), og en annen skriver om at Gud er større enn det mennesket kan forstå, og noe overnaturlig som ligger utenfor vår eksistens, hun fortsetter: ”Jeg tenker at de fleste bildene jeg har om Gud kommer nok mye fra Bibelen, og andre som har forelest fra Bibelen” (jente, 5).

Informantene viser altså til Bibelen når de skal fortelle om sin gudsforestilling. Det samme gjør neste informant:

Jeg synes det er vanskelig å si at man kan ha kontakt med Gud, siden med kontakt mener jeg at man snakker eller får noe skriftlig som viser at det faktisk er en du prøver å kommunisere med. Men hvis man skulle ha kontakt med Gud ville det være gjennom Bønn og Gudstjenester. Den eneste måten jeg tenker man kan få vite noe om Gud er å lese i bibelen” (gutt, 24).

Denne teksten viser til at det er bare gjennom å lese Bibelen du kan vite noe om Gud, samtidig uttrykkes innholdet i informantens gudsforestilling: ”Jeg forbinder Gud med en kraft man ikke kan se” (gutt, 24), og ” jeg tror også litt på skjebnen”. Her brukes mer folkelige begrep om gudsforestillingen sammen med en kristen gudsforestilling.

Neste informant viser også til Bibelen: ” Jeg tenker at jeg kan vite noe om Gud gjennom å lese bibelen”(jente, 18). Videre peker hun på kristne menneskers betydning:

Jeg tenker at jeg kan vite noe om Gud gjennom å lese bibelen, men også gjennom å høre på kristne som forteller. Jeg ser på meg selv som en kristen person, og jeg tror det er noe spesielt med kristne personer, for de har noe som ikke-kristne ikke har, de har Jesus i hjertene sine (jente, 18).

Hun oppsummerer sin gudsforestilling med: ”Når jeg tenker på Gud så tenker jeg at det er trygghet” (jente, 18). Hun skriver videre at hun forbinder Gud med noe godt som vil at alle skal ha det bra.

Disse informantene viser at de har kunnskap om kristen tro når de viser til at Bibelen er sentral i kunnskapen om hvem Gud er.

5.3.1.3 Gud – en kompis

Jeg har valgt å presentere tekster som bruker metaforer og språklige bilder for å beskrive gudsforestillinger, i et eget kapittel. Jeg velger å presentere dem i dette kapitlet fordi jeg mener disse begrepene inneholder sentrale elementer i en kristen gudsforestilling, det brukes nye ord, men innholdet kan kjennes igjen fra Bibelens skrifter.

Den første teksten jeg vil presentere, er skrevet av en gutt, han er vokst opp i en kristen familie og betrakter seg som kristen.

Han har opplevd bønnesvar og kjenner mange av Bibelens fortellinger. Han bruker metaforen: ”Gud er som en kompis” for å beskrive sin gudsforestilling (gutt, 20). Temaet i teksten er den nære relasjonen han har til Gud.

Han skriver: ”Jeg har ikke noen faste forestillinger om Gud, men han er alltid til stede. Gud er som en kompis, en jeg alltid kan snakke med, en som alltid forstår meg” (gutt, 20).

Gutten utdyper begrepet kompis ved å velge positive ord og begreper når han beskriver Gud:

Gud er alltid god og snill, vil alltid støtte og forstår hvis jeg har det vondt. Skal jeg be til Gud trenger det ikke være så «formelt». Jeg føler vi nesten bare kan småprate hvis jeg trenger det. Ikke misforstå, jeg går ikke rundt å snakker med Gud hele tiden, men jeg har muligheten til det hvis jeg har behov får å dele tankene mine med noe (gutt, 20).

Innholdet i hans gudsforestilling er at Gud er som en god kompis. Innholdet i metaforen kompis er at Gud er en nær venn, en som man alltid kan regne med, Gud er nær, ikke fjern og opphøyet: ”Skal jeg be til Gud trenger det ikke være så ”formelt”. Jeg føler vi nesten bare kan småprate hvis jeg trenger det” (gutt, 20). Han legger altså vekt på den personlige relasjonen han har til Gud.

Gutten har vokst opp i et kristen hjem. Det sentrale i hans gudsforestilling er den nære relasjonen han har til Gud som uttrykkes gjennom begrepet ”kompis”. Kompisbegrepet gir assosiasjoner til en du kan stole på, en du kan regne med alltid er der for deg. Denne informanten har også hatt åndelige opplevelser: ”Jeg har også opplevd at bønnene mine har gått i oppfyllelse” (gutt, 20).

I neste tekst bruker informanten også metaforer og språklige bilder, tema her er at Gud er trygghet: ”Med Gud forbinder jeg noe godt. Jeg tror Gud er en god person”, og ”Når jeg tenker på Gud så tenker jeg at det er trygghet. Jeg synes det er veldig fint og betryggende å vite at Gud er min bestevenn som aldri forlater meg” (jente, 18).

Denne informanten peker også på det trygge og nære i sin gudsforestilling, som hun oppsummerer slik: ”Jeg har fine tanker og forestillinger om Gud, og jeg ser for meg at han er en sol, eller en pappa, som er en trygghet å ha i nærheten” (jente, 18).

Det som preger denne teksten, er bruken av språklige bilder, blant annet flere metaforer som for eksempel: ”Gud er en sol” og ”Gud er pappa”.

Disse metaforene bruker hun for å uttrykke noe som er godt og viktig, sol representerer varme, lys og liv, og pappa er uttrykk som i denne sammenheng assosieres med omsorg. Hun oppsummerer på denne måten:

Når jeg på Gud tenker jeg at det er en trygghet. Jeg synes det er veldig fint og betryggende å vite at Gud er min bestevenn som aldri forlater meg. Han er der alltid, og jeg kan komme med enn det måtte være. Han vil trøste meg når jeg er lei meg, og han vil at vi skal komme til han med det som tynger oss, trekker oss ned, gjør oss triste eller stresset (jente, 18)

I noen av tekstene brukes overraske de metaforer: ”Jeg forestiller meg Gud som en kul fyr ” (jente, 15), og ”Jeg tenker at Gud er en spenstig kar” (gutt, 23).

Disse språklige begrepene som brukes om Gud, uttrykker noe positivt for informantene, selv om formuleringene er uhøytidelige, og de kan oppleves i som litt fremmede og uærbødige i omtale av Gud. Selv om disse informantene er kjent med kristne miljøer og begreper som brukes der, velges ord fra ungdomskulturen når de skal uttrykke sin gudsforestilling. Kanskje bruker de slike ord for å få fram det nære i relasjonen. Ord som ”kompis” og ”pappa” er uttrykk for en nær relasjon, og de sier noe om at gudsforestillingene inneholder trygghet og omsorg. Beskrivelsen av Gud som kompis uttrykker kanskje det samme som når Jesus sier han er vår venn (Joh15,14).

Flere av informantene tar utgangspunkt i at Gud representerer trygghet: ”Jeg forbinder Gud med en snill og omtensom person. En person som kan lede mennesker på en god måte. Gud er ikke bare kjempe-snill, han er også tolerant ”(gutt, 24), og en annen sier det på denne måten: ”Det er vanskelig å beskrive et forhold til Gud, men jeg tenker at det er en ekstra trygghet, og en støtte hvis noe ikke er så bra ”(jente, 5). Ingen av informantene viser til trekk fra gudsbildet som handler om det skremmende eller autoritære: ”Før var folks forestillinger om Gud den autoritære. Nå derimot ser folk på Gud som den omsorgsfulle. Han er ikke lenger

noe å frykte, men en å stole på og støtte seg til (gutt, 26).

5.3.1.4 Drøfting

Felles for disse funnene er at de har et innhold som kan kjennes igjen i en kristen gudsforestilling, vekten er på en personlig Gud som man kan ha en relasjon til. Jesus er den som viser oss hvem Gud er. Innholdet i gudsforestillingen er den trygge og omsorgsfulle Gud.

Kapitel 5.3.1.1 peker på at Jesus er den som viser oss hvem Gud er, kapittel 5.3.1.2 viser at det er gjennom Bibelen vi blir kjent med Gud. Funnene i kapittel 5.3.1.3 viser at flere bruker språklige metaforer for å beskrive innholdet i gudsforestillingen som kan kjennes igjen i en kristen gudsforestilling.

Jeg ser at disse informantene har kunnskap om kristen tro når de viser til at kristendommens gudsforestilling er knyttet til Jesus. Gud kommer inn i historien gjennom et bestemt menneske, forbindelsen mellom Gud og Jesus er sentral i forståelsen av en kristen gudsforestilling (Henriksen 2001:68). Funnene viser at Gud oppfattes som en person en kan kommunisere med. Sentralt i en kristen gudsforestilling er at en kan kommunisere med - og henvende seg til en Gud som en person eller en kraft (Henriksen 2001:32).

Flere av teoretikerne i avhandlingen viser til at mange unge i dag knytter sin gudsforestilling til kristendommen. Blant annet Birkedal peker på at de fleste informantene i hans undersøkelse knytter sin gudsforestilling til en kristen gudsforestilling. Selv om man ikke helt aksepterer kirkens bilder på - og forestillinger om Gud, er det likevel gjenkjennelse av en kristen Gud (Birkedal 2008: 102). Som en av informantene skriver, er det bare gjennom å lese Bibelen en kan vite noe om Gud, men samtidig skriver han: ”Jeg forbinder Gud med en kraft man ikke kan se” (gutt, 24), og ” jeg tror også litt på skjebnen”.

Funnene viser at det er Gud som trygghet, som er det viktigste innholdet i gudsforestillingene. Det sier kanskje noe om at elevene på KG ikke er så ulike andre ungdommer. Kanskje det er et uttrykk for at livet oppleves utrygt og at man har behov for en Gud som representerer trygghet og stabilitet? En Gud de kan ha en relasjon til som en god venn. Samtidig er de medlemmer av et samfunn der autoriteter har mindre plass, og der individet har blitt sin egen religiøse autoritet. Det utfordrer oss som skole i formidlingen av en kristen gudsforestilling, en kristen gudsforestilling handler også om Gud som skaper og frelser.

Flere av teoretikerne viser til det samme, blant annet Henriksen og Repstad peker på at ungdom med forankring i kristendommen oppfatter Gud som en nær venn. Det er få som opplever Gud som fjern og opphøyd og som en man ikke kan ha en personlig og nær relasjon til (Henriksen og Repstad 2005: 92). Holmquist viser også i sin undersøkelse at ungdom har et veldig positivt bilde av Gud som en de oppfatter som alltid er der for dem når de trenger hjelp og støtte. Få har en oppfatning av Gud som en dommer eller en autoritet som vil styre livet deres (Holmquist 2007:54).

Funnene i materialet viser at informantene i liten grad bruker ord og begreper fra kristen troslære for å innholdsbestemme sin gudsforestilling, de velger heller metaforer og språklige bilder som brukes i ungdomskulturen. Kanskje er det innholdsmessig det samme når Jesus sier han er vår venn (Joh.15,14), som når en av informantene i undersøkelsen skriver: ”Gud er en kompis?” (gutt, 20). Det er den trygge siden ved gudsbildet som er i fokus, det er interessant å merke seg at ingen forbinder Gud med noe skremmende og en å frykte. Kanskje dette er et uttrykk for at forkynnelsen i dag er lite opptatt av denne siden ved Gud? Og kanskje er verden skremmende nok, i tillegg vokser mange opp i hjem med brutte relasjoner og liten voksenkontakt. Da er det naturlig at en søker til en Gud som representerer omsorg og trygghet.

Grunnen til at informantene velger egne ord og uttrykk, kan også være at de rett og slett har liten kjennskap til ord og begreper som brukes innen kristen terminologi. Men samtidig er flere av informantene aktive i menighet og kristent fellesskap. Kan grunnen være at informantene ønsker å frigjøre seg fra ord og begreper som de forbinder med et kristent miljø? De velger å bruke sine egne dagligdagse begreper for å uttrykke sitt gudsforhold. Det kan si noe om den nærheten og styrken de opplever, når Gud er en ”kul fyr”, ”spenstig kar” og ”kompis” kan det være et uttrykk for en inderlighet i gudsforholdet og ikke manglende kunnskap om en kristen gudsforestilling. Samtidig er det en oppgave for KG å gi elevene et religiøst vokabular som kan utfordre egen tro, og på den måten kan de oppdage flere sider ved gudsforestillingene.

Når Gud omtales som ”en kompis” og ”kul fyr”, kan det oppfattes på flere måter. Jeg har tolket informantene dithen at de ser på Gud som en venn – en trygg omsorgsperson. Hvor blir ærefrykten og gudsfrykten av? Venner kommer og går gjennom livet. Er det slik med Gud også? Informantene er sin egen autoritet, og faren kan bli at Gud blir en som fyller et behov, og Guds egenskaper blir underordnet funksjonen som gudstroen har. Bibelen sier: ”Hos ham

er det ingen forandring eller veksling mellom lys og mørke” (Jakob 1,17). Jeg lurer på om informantene har forstått denne dimensjonen i gudsforestillingen?

På den annen side, sier kanskje informantenes muntlige karakteristikk av Gud noe om manglende kjennskap til kristen troslære? Redse peker på at i RLE - faget blir det ofte undervist i tekster med etisk sikte og mindre i tekster som for eksempel forteller om Jesu død og oppstandelse (Redse 2003:174). Kanskje vi ser noe av den samme tendensen i forkynnelsen at det er lite vektlegging på Jesus som forsoner og frelser?

Dette utfordrer også KG til å formidle hva som er innholdet i en kristen gudsforestilling, det finnes bare *en* Gud som gir seg til kjenne gjennom skapelsen, frelsen i Jesus Kristus og gjennom Den Hellige Ånd. Slik Jesus Kristus er, slik er Gud. Jesus er Gud og er den eneste veien til Gud (Strøm 1987: 95).

5.3.2 Gud – noe menneskeskapt

I dette kapitlet vil jeg presentere tekster som peker på at det viktigste er at Gud har en funksjon for mennesket. Temaet i tekstene er at det er godt for mennesket med en Gud.

5.3.2.1 Gud - noe helt spesielt

I den første teksten som presenteres, bruker informanten begrepet: ”Gud er noe helt spesielt” for å forklare sin gudsforestilling. Temaet i teksten er at Gud er utenfor vår fatteevne:

Hvis man skal gi en full beskrivelse av Gud, tror jeg ikke det er mulig. Gud er noe helt spesielt, ingenting i verden kan sammenlignes med akkurat Gud. Jeg tror Gud er noe veldig spesielt, noe som man ikke kan tenke seg. Hvis jeg skal beskrive Gud med ord ville jeg sagt: noe stort, spesielt, noe ingen har sett maken til før, en som kan gjøre under, en man kan stole fullt på, noe helt unikt som ingen helt kan sette helt ord på. Selv om vi ikke kan se Gud, er han alltid med deg, som en usynlig skikkelse som befinner seg sammen med deg. Det er så mye man kan si om Gud, det finnes tusener av ord som man kan bruke til beskrivningen av Gud (gutt, 25).

Informanten bruker positive ord som: ”Gud er noe helt spesielt”, ”ingen har sett maken før”, ”en som kan gjøre under”, og ”en som man kan stole fullt på”. Han bruker også kontraster som: ”noe helt unikt som ingen helt kan sette ord på”, ”men ”som samtidig er nær oss og som vi alltid kan stole på” (gutt, 25).

Gutten i denne teksten gir uttrykk for et mer teoretisk forhold til Gud, men han har også en opplevelse av at Gud er en del av hverdagen hans: ”Hver dag går vi rundt med tanker om Gud, og Gud kan plukke dem opp. Det er en av måtene mine å kommunisere med Gud, jeg føler at han svarer tilbake ved å sende meldinger tilbake til meg ” (gutt, 25).

Denne gutten sier ingen ting om oppvekst og miljø og den konteksten han er i. Han er opptatt av sin egen refleksjon, uten å knytte sin gudsforestilling til noen bestemt religion eller noe livssyn. Selv om han uttrykker at Gud er noe som er vanskelig å mene noe om, er han opptatt av at Gud er en han kan stole på og som alltid er nær han.

Noen av informantene bruker andre ord, men med noe av samme meningsinnhold: ”Med Gud forbinder jeg med noe som er større enn det menneske kan forstå, og noe overnaturlig som ligger utenfor vår eksistens ” (jente, 5) eller som en av guttene skriver: ”Jeg forbinder Gud med en kraft man ikke kan se. Noe som bare er der” (gutt, 24). og en annen skriver: ”Når jeg tenker på Gud, tenker jeg at Gud er noe som er større enn oss, og er på et helt annet nivå enn oss mennesker ” (gutt, 22).

Disse informantene knytter ikke sine gudsforestillinger til noen bestemt religion, men definerer Gud som en upersonlig kraft.

Neste informant ser også på Gud som en upersonlig kraft:

For meg er Gud noe jeg kan støtte meg til og føle meg trygg ved. Jeg vet ikke hvordan jeg vil beskrive Gud, men når jeg tenker på navnet så dukker det et bilde av en mann i hvit kjortel, han sitter på en hvit sky og er omringet av engler og mennesker. Men jeg vil ikke si at jeg tror at Gud er en person, eller en levende mann/dame, jeg vil kanskje heller kalle det noe mer åndelig. At Gud er en slags kraft som omsvermer oss, og passer på oss (jente, 9).

Gudsforestillingene bærer preg av ny - religiøse tanker, ”en slags kraft som omsvermer oss”, og Gud omtales som ”noe mer åndelig”. Samtidig tilegnes Gud egenskaper som ” Gud er noe jeg kan støtte meg til og føle meg trygg ved”.

5.3.2.2 *Gud – en del av mennesket*

Innholdet i de neste tekstene har som tema at det er mennesket som skaper Gud.

I den første teksten som presenteres, skriver informanten ingenting om oppvekst i kristen familie eller deltagelse i noen menighet. Han tar fram eksempler fra situasjoner i livet der mennesker er i vanskeligheter og trenger noe å støtte seg til:

Jeg har hatt tanken om at når folk er i trøbbel, så trenger vi noe å støtte oss til. Dette gjelder mesteparten av menneskene, underbevist og bevist. Det at ting var Guds vilje og at alt ville bli bedre etterpå/ i himmelen blir brukt som en unnskyldning for og ikke ta tak i problemene sine. Gud er også en veldig god ting. Det å støttes seg til noe er en god ting. Det gir håp og tro på at ting skal gå greit, og gjør generelt livet ditt mye gladere (gutt, 29).

Gutten velger ord som: ”Gud er også en veldig god ting.”, ” det gir håp og tro på at ting skal gå greit, og gjør generelt livet ditt mye gladere”.

Samtidig sier han at troen brukes som en unnskyldning for ikke å ta tak i sine problemer, og som en forklaring når mennesker trenger hjelp fra noe utenfor en selv.

Historien om Moses og utgangen av Egypt blir brukt som eksempel på at Israelfolket fant opp Gud for å få folket ut av Egypt: ”I tillegg så har jeg også en tanke om at for å få med israelittene så trengte Moses ”noe” som ville få dem til å følge han, dette ”noe” ble Gud. Dette er bare en teori, men jeg har vært inne på tanken før ” (gutt, 29).

Denne gutten ser det positive i å ha en tro, den er god å ha i mange av livets situasjoner. Innholdet i gudsforestillingen er det menneskene selv som skaper. Det viktigste er at troen fungerer og er til hjelp i vanskelige situasjoner i livet.

Informanten i den neste teksten oppsummerer sin gudsforestilling på denne måten: ”Jeg ser på Gud som en uendelig diskusjon ingen kan bevises at det finnes, eller motbevise det” (gutt, 28). Han forteller at han ikke har noen kristen oppvekst verken han eller noen i familien har en kristen tro. Han skriver videre:

Hvis jeg skal beskrive Gud ville jeg ikke bare sagt at han er noe høyere eller noe allmechtig. Jeg vil si at Gud er en del av alle mennesker ikke bare fordi han skapte oss, men fordi jeg mener vi skaper han. Jeg mener at når du tror på Gud gjør du han til en del av deg selv om han kanskje ikke finnes så vill det allikevel styrke deg, han er der for deg fordi DU tenker at han er det. Han hjelper deg igjennom harde tider fordi DU mener han gjør det. Jeg ser på dette som en fantastisk ting som nesten gjør at jeg ønsker jeg var troende (gutt, 28).

Informanten i denne teksten gir tydelig uttrykk for at det er mennesket som skaper Gud fordi vi trenger noen å vende oss til i vanskelige situasjoner. For mange blir dette et så sterkt ønske at man opplever at Gud er der fordi man forestiller seg det.

5.3.2.3 Gud - god å ha

Den neste teksten har som tema at Gud hjelper hvis du tror:

Min konklusjon er at Gud er en person du selv må tro på, og ingen kan egentlig tvinge deg til å tro på han, selv om du blir påvirket av menneskene rundt deg, på både godt og vondt. Men jeg tror at mennesker trenger en person å støtte seg til, en person de kan tro på, og en person de mener hjelper dem gjennom harde tider, da er Gud god å ha (gutt, 21).

Også i denne teksten uttrykker informanten at gudsforestillingen er forankret i menneskets behov og at gudstroen har en funksjon for mennesket.

Han begrunner det på denne måten:

Jeg har ingen spesielle erfaringer, eller opplevelser med Gud. Jeg kommer fra en familie hvor Guds bilde aldri har vært en sentral rolle, noe som selvfølgelig påvirker. Ingenting spesielt har vært med på å forme mitt syn på Gud. Ingen av mine nærmeste har noe spesielt forhold til Gud, så det har aldri vært et tema. Ut ifra dette har bildet mitt av Gud blitt formet på egenhånd, hva jeg liksom tenker om saken (gutt, 21).

Gutten her har heller ingen kontakt med kristent miljø og har ingen kristen oppvekst. Men han ”forbinder Gud med en snill og omtenkssom person, en person som kan lede mennesker på en god måte” (gutt, 21).

Flere av informantene refererer til Gud som noe godt for mennesket ” med Gud forbinder jeg en kraft som vil meg vel” (gutt, 27) og ”Gud ser jeg på som utrolig snill og medfølende (jente, 8). Selv om gudsforestillingene er teoretiske refleksjoner, med utgangspunkt i ny – religiøse tanker, tilegnes Gud egenskaper som god, medfølende og snill.

5.3.2.4 Drøfting

Det som er felles for funnene i dette kapitlet, er at Gud har en funksjon for mennesket: ”Når folk er i trøbbel, så trenger vi noe å støtte oss til (gutt, 29). I kapittel 5.3.2.1 er temaet for tekstene at Gud er noe annerledes enn mennesket, i kapittel 5.3.2.2 er innholdet i tekstene at mennesket skaper Gud, og i kapittel 5.3.2.3 er temaet at Gud er god å ha. Her omtales Gud

som ”en kraft” (jente, 9), ”en god ting” (gutt, 29), og ”en del av alle mennesker” (gutt, 28), og ” jeg mener vi skaper han” (gutt, 28).

Jeg ser av funnene at det brukes ord og begreper som har inspirasjon fra ulike livssyn. Flere av teoretikerne, blant annet Winje, peker på at kristendommens monoteistiske gudsbilde lever sammen med østlige religioners gudsforestillinger der en guddommelig kraft gjennomstrømmer alt (Winje: 1997). Også Botvar og Schmidt peker på at det i dag er legitimt å sette sammen ideer og tanker fra ulike religiøse tradisjoner (Botvar og Schmidt 2010:13).

Informantene peker, som sagt, på at Gud er menneskeskapt. Kan en forestilling om at Gud er skapt av mennesket, være en gudsforestilling? Rizzuto hevder at fordi Gud er en del av vår dagligtale og en del av vår symbolske verden, har alle mennesker en *gudsrepresentasjon* som representerer Gud. Denne gudsrepresentasjonen er i stadig endring og preges av nære relasjoner, først og fremst morsrelasjonen (Rizzuto i Engedal 1996:64). En som undertegner seg som Sommerfugl i Aftenpostens debattsider Si; D. skriver: ”Gud er bare ett ord. Ett ord vi kan legge forskjellig mening i” (Aftenposten, onsdag 13.juli 2011).

Er det slik at individet i dag har fått en så stor autoritet at Gud blir en størrelse som fyller et behov, mer enn en autoritet i menneskets liv? Det har jeg vært inne på tidligere. Dagens samfunn er individ- og behovsorientert, og jeg undrer meg over om det kan være en av grunnene til at vi skaper Gud i vårt bilde. Eller er det slik at 16 åringer i dag ikke har god nok kunnskap til å se forskjellen på Gud som menneskeskapt og Gud som er utenfor menneskets forestillingsevne?

Kanskje kan noe av grunnen ligge i RLE- faget. Over halvparten av informantene har fulgt kristendomsundervisningen i den offentlige skolen, RLE – faget, et fag der religionene skulle sidestilles uten at noen skal framheves som sannere enn andre. Selv om kristendommen har størst plass i faget, er det lite fokus på troslære i faget (Gravem 2004:45). Et slikt fag kan føre til at sannhet blir et relativt begrep. Dette peker Holmquist på i utsagnet fra gutten som skriver: ” Hvis man tror kristendommen er den eneste sanne religionen, da må dem være sprø” (Holmquist 2007:62).

Troens funksjon, og det å plukke litt fra ulike livssyn, pekes også på av Engedal og Sveinall. De viser til at dagens religiøsitet framtrer som mer individualisert og erfaringsbasert og har et løsere bånd til dogmer og religiøse tradisjoner enn tidligere. Det viktigste er at troserfaringen fungerer (Engedal og Sveinall 2000:15), noe informantene egentlig bekrefter. Furseth og

Repstad peker også på at tro på Gud anses å være viktig for menneskets forsøk på å skape mening i tilværelsen, særlig stilt overfor eksistensielle utfordringer (Furseth og Repstad 2003:28).

Funnene viser at informantene ser på Gud som noe godt for mennesket, både de som er i en kristen kontekst og de som ikke er det.

Kapittel 6: Oppsummering

Avhandlingens problemstilling er: ”Hvilke gudsforestillinger har 16 åringer på Kristelig Gymnasium?”

Tittelen på avhandlingen: Gud - en kompis... gjenspeiler det som jeg ser som et hovedfunn i materialet. Sitatet er hentet fra teksten til en av informantene:

Gud er som en kompis, en jeg alltid kan snakke med, en som alltid forstår meg. Gud er alltid god og snill, vil alltid støtte og forstår hvis jeg har det vondt (gutt, 20: kap. 5).

Sitatet uttrykker det som jeg opplever som det sentrale innholdet i gudsforestillingene hos mine informanter. Gud oppfattes som en nær venn, en kompis, en man kan ha en personlig relasjon til. Bakgrunnen for denne oppfatningen er egne og andres opplevelser som har gitt en erfaring om at Gud har omsorg og hjelper i vanskelige situasjoner. Informantene viser til opplevelser i hverdagen, men også til ekstraordinære opplevelser (kap. 5.1.5).

Informantene bruker ord, begreper og metaforer som er kjent fra ungdomskulturen. Noen av metaforene som brukes, er for eksempel ”kompis”, ”kul fyr” og ”spenstig kar”. Metaforer skal hjelpe oss til å forstå noe nytt ut fra noe vi kjenner fra før (kap. 4.4). Metaforene som informantene bruker, kan være et uttrykk for en inderlighet i gudsforholdet, mer enn en manglende kunnskap om bibelske begreper. Kanskje ønsker informantene å frigjøre seg fra kirkens ord og begreper og heller bruke egne ord for å uttrykke sin gudsforestilling (kap. 5.3.1.4). Informantenes oppgave var jo nettopp å presentere *sin* gudsforestilling.

Samtidig kan dette være uttrykk for at Gud plasseres inn i en språklig kontekst som ungdom bruker uten å reflektere rundt innholdet i begrepene som brukes. Imidlertid finner jeg det mest sannsynlig, på bakgrunn av informantenes tekster, at formuleringen ”Gud er en kompis” er uttrykk for den personlige relasjonen til Gud som er grunnlagt på egne og andres erfaringer. Slik sett kan Gud bli en som fyller et behov for trygghet, mens frelsesdimensjonen blir borte.

Hvilken konsekvens får det hvis gudsforestillingene bare er fundert på opplevelser og erfaring? Ser vi en utvikling mot et valg på øverste hylle, der Gud formes i vårt bilde, en god Gud som har en viktig funksjon for mennesket. Mange av informantene ser på Gud som noe som er godt for mennesket ”en god ting” (kap. 5.3.4). Imidlertid kan Gud bli den gode hjelper, uten at gudsforestillingen har noen annen substans enn at den knyttes til menneskets behov for trygghet.

Ser vi gudsforestillinger som ikke lenger er fundert på Bibelen og kirkens lære (kap. 3.2)? Informantene peker på at gudsforestillingene tolkes i en kontekst, men i siste instans er det de unge som selv bestemmer: ”Bildet mitt av Gud blitt formet på egenhånd, hva jeg liksom tenker om saken” (gutt, 21: kap.5).

Kanskje er det også slik at kirkens forkynnelse i dag har mer fokus på Guds kjærlighet og mindre på Gud som frelser og dommer? Det er kanskje noe av bakgrunnen for innholdet i gudsforestillingene? I tillegg er samfunnet de unge vokser opp i, preget av brutte relasjoner, og mange opplever press og forventninger på mange plan. Da er det kanskje forståelig at de søker en Gud som fyller behovet for trygghet.

Det er nærliggende å tenke at det å formulere sin relasjon til Gud som en kompis, kan kjennes igjen i NTs budskap om Gud som kjærlighet. Hovedbudskapet i kristen tro handler om at Gud er kjærlighet. Men samtidig kan ikke Gud bare være en ”kompis” og ”kul fyr”, Gud er skaper og frelser, han er nær, men også opphøyd og hellig (kap.3.2).

Innholdet i gudsforestillingene samsvarer med flere av teoretikerne, blant annet Henriksen og Repstad (2005), som viser til Gud som venn og støtte, også Holmquist (2007) peker på at hans informanter ser på Gud som kjærlig og allmektig, som venn og støtte i livet. Birkedal (2008) viser til Gud som en omsorgsperson som bare vil mennesket godt. Køhn og Sønnerbo viser til at gudsforestillingene hos yngre mennesker har bildet av Gud som en alt-aksepterende kjærlighet (kap. 5.3.1.4).

Uttrykket kompis er et uttrykk for at det viktigste i informantenes gudsforestilling er den nære relasjonen som kan ligne på en vennerelasjon. Gud oppfattes som en god venn. Kanskje denne siden ved gudsbildet alltid har vært sentralt for mennesket. Gud er der for oss i alle livets situasjoner. Som en av informantene oppsummerer:

Jeg forbinder Gud med en man alltid kan stole på, en som alltid kan være der for deg og er trofast selv om du kanskje ikke er trofast alltid og kan være usikker på din tro. En du alltid kan snakke med, og noen ganger få et svar fra (jente, 6).

Kapittel 7: Epilog

Flere av informantene i undersøkelsen gir uttrykk for at det å være elev på KG har betydning for innholdet i gudsforestillingene. En uttrykker seg slik:

Med å forme mitt syn på Gud er familie, KG og menigheten. Mine forestillinger kommer til uttrykk i min hverdag ved at jeg får bekreftet noe av det jeg tror på gjennom andre. Ved for eksempel andakter på KG eller på koret, og historier fra venner og familie (jente, 15: kap. 5).

Som tidligere nevnt, søker mange KG fordi det er en god skole og har et godt miljø. Men det er tydelig at det også har betydning at KG er en kristen skole. Flere av informantene gir uttrykk for at daglige andakter har betydning. De gir også uttrykk for at ungdom generelt snakker lite om tro, men at noe av det som særpreger KG, er at det her er anledning til å samtale om tro og eksistensielle spørsmål. Det er tydelig at i et samfunn som blir mer og mer sekularisert, er det viktig og nødvendig med slike arenaer.

Funnene i undersøkelsen viser at mange tar utgangspunkt i en kristen gudsforestilling. Det er den kjærlige og omsorgsfulle Gud som er i fokus. I en utrygg verden der stadig flere vokser opp i hjem med brutte relasjoner, er det forståelig at ungdom søker en relasjon til en Gud som oppleves som en støtte i livet. Samtidig er det en oppgave for KG å gi kunnskap om flere sider ved gudsbildet, og formidle at det bare er gjennom Jesus Kristus vi kan ha sann gudserkjennelse.

Mange ungdommer er mer opptatt av erfaring enn forklaring. Det er viktig for KG å være åpen for elevenes erfaringer, samtidig som skolen må fylle erfaringene med kunnskap. Gjennom å lytte til elevenes fortellinger og erfaringer skapes arenaer for gode møter. Her tror jeg samtalen og dialogen er viktig for å kunne nå fram til de unge. Denne samtalemotoden er en gammel måte å tilegne seg kunnskap på. Fortellinger og samtaler blir også i dag sett på som gode redskaper for formidling av kunnskap (Kvale 1997: 24).

Kanskje minner den tiden vi lever i, om det som Paulus opplevde på Areopagos i møte med athenerne: ”Jeg ser at dere på alle måter er svært religiøse. For da jeg gikk omkring og så på helligdommene deres, fant jeg et alter med denne innskriften: For en ukjent Gud. Det som dere tilber uten å kjenne, det forkynner jeg dere” (Ap.gj.17,22).

Vi har noe å lære av pedagogikken til Paulus. Han tar utgangspunkt i noe som er kjent for tilhørerne, for å forkynne den Gud han tror på.

Mange av informantene i undersøkelsen baserer sin gudsforestilling på egne og andres erfaringer. Det er en viktig oppgave for KG at disse erfaringene blir fundert i Bibel og kirkens dogmer slik at gudsforestillingene ikke bare baseres på følelser. Formidling av kunnskap om kristen tro, kan gjøres på mange måter, for eksempel gjennom å bruke fortellingene i Bibelen. Det kan skape gjenkjennelse hos elevene, samtidig som viktig kristen kunnskap formidles.

Det er viktig at de unge får en forankring i troen som er knyttet til erfaringer, kristent fellesskap og gjennom kunnskap. KG har mulighet til å gi rom til alle disse aspektene, slik at de unge får en god forankring de årene de er elever ved skolen. Skolen kan tilby et fellesskap der troen på Jesus er sentral, og der egne erfaringer kan deles med andre, slik at elevene både kan erfare Gud, samtidig som de får et godt kristent fundament, gjennom kunnskap om Bibel og kirkens troslære.

Litteraturliste

Litteratur

Afdal, Geir E Haakedal og Heid Leganger - Krogstad (2001): *Tro, livstolkning og tradisjon. Innføring i kontekstuell religionsdidaktikk*. Universitetsforlaget, Oslo

Bibelen: *Den hellige skrift* (2006). Det Norske Bibelselskap, Oslo

Birkedal, Erling (2008): *"Kanskje jeg tror på en gud, men..." En langtidsstudie av gudstro hos unge*. IKO - Forlaget, Oslo

Botvar, Ketil og Schmidt, Ulla (2010): *Religion i dagens Norge*. Universitetsforlaget, Oslo

Brunstad, Paul Otto (1998): *Ungdom og livstolkning. En studie av unge menneskers tro og fremtidsforventninger*. Tapir, Oslo

Engedal, Leif Gunnar (1996): *Gudsrelasjon, primærrelasjon og den intrapsyke scene. Psykoanalytiske tolkninger av religiøs erfaring*. Unipub AS, Modum

Engedal, Leif Gunnar og Sveinall, Arne Tord (red.) (2000): *Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro*. Tapir Akademiske Forlag, Trondheim

Furseth, Inger og Repstad, Pål (2003): *Innføring i Religionssosiologi*. Universitetsforlaget, Oslo

Gravem, Peder (2004): *KRL – et fag for alle? KRL -faget som svar på utfordringer i en flerkulturell enhetsskole*. Oplandske Bokforlag, Vallset

Gjerme, Øystein (2007): *Hva er gode nyheter?* I Holmquist, Morten (red) (2007): *"Jeg tror jeg er lykkelig..." Ung tro og hverdag*. Kloster Forlag, Oslo

Holmquist, Morten (red) (2007): *"Jeg tror jeg er lykkelig..." Ung tro og hverdag*. Kloster Forlag, Oslo

Henriksen, Jan – Olav (2001): *Gud Fortrolig og fremmed. Ettetanker*, Gyldendal Norsk forlag, Oslo

Henriksen, Jan – Olav (2000): *Homo Religiosus* i Engedal, Leif Gunnar og Sveinall, Arne Tord (red.) (2000): *Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro*. Tapir Akademiske Forlag, Trondheim

Henriksen, Jan – Olav, og Repstad, Pål (2005): *Tro i sør. Sosiologiske og teologiske blikk på sørlandsk religion*. Fagbokforlaget, Kristiansand

Jåsund; Roald (1997): *Dikting og Skrivekunst. Elementær innføring i sjangerlære*. Gimlevang Forlag, Kristiansand

Kvale, Steinar (1997): *Det kvalitative forskningsintervju*. Ad Notam Gyldedal, Oslo

Køhn, Rosemarie og Sønderbo, Susanne (2003): *Gode Gud? Gudsforgiftning og gudsbilder*. Pax Forlag, Oslo

Lakoff, Georg og Johnson, Mark (2003): *Hverdagslivets metaforer*. Pax forlag, Oslo

Redse, Arne: ” *Konsekvensar av KRL-faget for dåpsopplæringa i Den norske kyrkja* ”. I *Prismet: Pedagogisk tidsskrift*, nr 4(2003) s 170-180

Repstad, Pål (2007): *Mellom nærhet og distanse*. Universitetsforlaget, Oslo

Strøm, Håkon (1987): *Religioner i dag*. Aschehoug, Oslo

Thelle, Notto R (2000): *Kirken får som fortjent* i Engedal, Leif Gunnar og Sveinall, Arne Tord (red.) (2000): *Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro*. Tapir Akademiske Forlag, Trondheim

Internettsider

Aftenposten, Si; D (13.7. 2012). <http://www.aftenposten.no/meninger/sid/Bare-et-ord-5013701.html> . Lest 13.juli 2012

Winje, Geir (1997) *Religiøsitet blant unge i 90-åra*. Notat 3/97: Forskningsdagene '97 ved Høgskolen i Vestfold (8s internett). <http://www-bib.hive.no/tekster/hveskrift/notat/1997-3/a13.html> . Lest 4.juni 2013

Grunnregler for Kristelig Gymnasium (2010). <http://www.kg.vgs.no/om-kg/formal-eiere-grunnregler/>.Lest 4.juni 2013

KG – formål og eiere (2013). <http://www.kg.vgs.no/om-kg/formal-eiere-grunnregler/> . Lest 4.juni 2013

Læreplan i Kristendoms-, religions- og livssynkunnskap. Læreplan for 1 – 10 årstrinn. KRL – boka (2005). http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ufd/pla/2005/0001/ddd/pdfv/254295-laereplan_krl_.pdf . Lest 4.juni 2013

Kristendomskunnskap – Fellesfag i studieforberevende utdanningsprogram (2010). http://www.kff.no/_service/327/download/id/180/name/Lareplan_Krd_Fellesfag_Studieforberedende.pdfde.pdf

Den norske kirkes trosbekjennelse. <http://www.kirken.no/trosbekjennelse> . Lest 4.juni 2013

Analyse av episke tekster. <http://www.ndla.no/nb/node/47778?fag=27> . Lest 4.juni 2013

Vedlegg

Vedlegg 1   Oppgave: *Hvilke forestillinger har du om Gud?*

Vedlegg 2   Verdidokument ved Kristelig Gymnasium – en kristen skole (2008)

Vedlegg 3   Elevundersøkelse KG, vg1(2009)

Tegning: Hildegunn Vebjørn Wergeland (2013)

Vedlegg 1

Hva er dine forestillinger om Gud?

Gutt

Jente

Skriv en tekst om dette temaet.

Med Gud forbinder jeg...

Når jeg tenker på Gud, så tenker jeg...

Hvordan vil du beskrive Gud?

Hva slags tanker og forestillinger har du om Gud?

Hvordan tenker du at du kan vite noe om Gud?

Hvordan vil du beskrive ditt forhold til Gud?

Hvordan tenker du at du kan ha kontakt med Gud?

Har du opplevd at Gud har svart på dine bønner

Vil du si at du har noen erfaringer eller opplevelser med Gud?

Hva tror du har vært med å forme ditt syn på Gud?

Hvordan kommer dine forestillinger om Gud til uttrykk i din hverdag?

Tanker omkring min
skolesituasjon som elev i
1.klasse ved KG

Elevundersøkelse

Våren 2009

Elevundersøkelse VG 1-vår 09

1

Noen stikkord om faglig og sosial trivsel

- Godt læringsmiljø
  - Flinke lærere
  - Bra undervisning
  - Ønsker flere prosjekter
-
- Veldig bra sosialt miljø
  - Stor trivsel
  - Inkluderende miljø
  - På KG kan man være seg selv

Hvordan fikk du vite om skolens tilbud?

- Foreldre, søsken og familie
- Venner og kjente
- Tidligere elever
- Elev ved KG i u.skolen
- Åpen dag
- KGs hjemmeside

Hvorfor valgte du KG?

- Høyt faglig nivå
  - Gode lærere
  - Inkluderende miljø
  - Kristen skole
  - Byskole
-
- Familie og venner
  - Ønske om nytt miljø
  - Fornøyd med u.skolen på KG

Hva er det beste med KG?

- Miljøet!!!
  - Venner
  - Være seg selv
  - Alle respekterer deg
  - Teater, kor, trinnsamlinger og turer
  - Kantinen
  - Andakter og verdigrunnlag
  - Mer enn en skole
-
- Høyt faglig nivå
  - Godt læringsmiljø
  - Dyktige lærere

Hva ville du ønske var annerledes på skolen?

- Større tilgjengelighet på PC
  - Ikke så mange midttimer
  - Mer moderne lokaler
  - Bedre ventilasjonsanlegg
-
- Flere arrangement på tvers av trinnene
  - Større variasjon i undervisningen
  - Bedre fordeling av prøver

Hva visste du om KG før du begynte?

- God skole
- Kristen skole
- Privat skole
- Høyt faglig nivå
- Bra miljø
- Mange kjente mennesker har gått på KG
- Eget kor
- Julesangften

Hva vil du si til en venn som vurderer å begynne på KG?

- Begynn!!
- Du vil ikke angre
- Du kan være deg selv
- Bra miljø
- Gode lærere
- Gled deg
- Gode verdier
- God beliggenhet
- "Alle har godt av en dose KG".

Konklusjon

- Meget god trivsel
- Meget godt sosialt miljø!!
- Gode lærere
- Høyt faglig nivå
- Verdigrunnet
- Få kritiske merknader

Vedlegg 3

Verdidokumentet ved Kristelig Gymnasium – en kristen friskole

Innledning

Kristelig Gymnasium eies i dag av tre organisasjoner: Normisjon, Det Norske Misjonsselskap og Norsk Luthersk Misjonssamband. Skolens grunnregler er fastlagt av disse tre eierne.

Grunnreglene er bestemmende for alt virke ved skolen. Men grunnreglene er ikke uttømmende i ett og alt, og nye problemstillinger kan oppstå. Det er eiernes forståelse og anvendelse av grunnreglene for skolevirksomheten som er forpliktende for de ansatte ved skolen.

Skolen ble startet som en privatskole i 1913. Alt fra starten av fikk skolen et klart kristent mål som den siden har bevart. Det har vært grunnleggende at kristen tro og tanke skal prege alt arbeid ved skolen. Skolen har hele tiden ønsket å være et alternativ til den offentlige skolen. I et demokratisk samfunn er det grunnleggende at foreldre og unge har rett til å gjøre alternative valg.

Den viktigste ressurs skolen har for å nå sitt mål, er de ansatte. Det er overordnet mål at de ansatte skal føle seg ivaretatt og oppleve skolen som en god arbeidsplass. Hensikten med verdidokumentet er at det skal være motiverende, inspirerende og klargjørende for ansatte ved Kristelig Gymnasium.

Del 1 – De helt sentrale sidene i arbeidet ved skolen

Et privilegium å være lærer

Skolens mål består av to hoveddeler.

”Skolen skal i alt sitt arbeid søke å vinne og bevare de unge for Kristus.” Det er viktig at dette formålet preger all virksomhet ved skolen, og at alle som er ansatt ved skolen, føler seg forpliktet på dette. Skolen forsøker derfor ved ansettelse, så langt mulig, å sikre seg at personalet aktivt vil ta del i å fremme formålet ut fra sin stilling og sine forutsetninger. I det minste kreves lojalitet til skolens formål.

Skolen skal ”på best mulig måte formidle kunnskap, inspirere til læring og utvikling av hele mennesket, og vise respekt og omsorg for den enkelte.” Skolen vektlegger god opplæring i hele sin bredde. Derfor er det viktig for skolen å ansette dyktige lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse.

Det er viktig å dyktiggjøre det personalet som til enhver tid er ansatt. Dette vil skolen satse på.

Det beste vi har funnet, skal vi formidle videre! Dette ønsker skolen skal være visjonen for alle ansatte. Det dreier seg om å formidle tro og kunnskap på en engasjert og reflektert måte. Det er et mål å arbeide for at alle ansatte opplever det som et privilegium å få være med i et arbeidsfelleskap som ønsker å bringe dette videre til skolens elever.

Forbildefunksjonen – den sanne, ikke den perfekte

I den norske skoles generelle læreplan finner en denne forventningen til en lærer: ” En lærer kan sitt stoff, og vet hvordan det skal formidles for å vekke nysgjerrighet, tenne interesse og gi respekt for faget.” ”Og de må være forbilder: Ved sitt engasjement og sin entusiasme må de gi elevene trang til å ta etter og våge seg utpå.” ”Fordi lærerne er blant de voksne som barn og

ungdom får mest med å gjøre, må de våge å stå fram tydelig, levende og bevisst i forhold til den kunnskap, de ferdigheter og de verdier som skal formidles.” Dette samsvarer godt med forventningene skolen har til lærerne.

I virkeliggjøringen av skolens kristne mål er forbildefunksjonen viktig. Den kristne tro og de kristne moralske og kulturelle verdier formidles i et gjensidig samspill mellom forkynnelse, undervisning og etterfølgelse. Barn og unge fester lit til hele og sanne mennesker, som tror på noe, som prøver å praktisere det de tror på, men som heller ikke prøver å gi seg ut for å være bedre enn de er. Samsvar mellom det som formidles i skolens undervisning og forkynnelse, og de ansattes livsførsel, fremmer både de ansattes og skolens troverdighet.

Holdning til elevene

Alle mennesker er skapt i Guds bilde, er unike og har det samme menneskeverd. Hver enkelt elev må derfor møtes med respekt, uansett personlige forutsetninger og sosial bakgrunn. Dette er forpliktende for alle ansatte.

Sett i lys av Guds skapergjerning i utvidet forstand, har Gud bruk for alle mennesker. Det forplikter de ansatte til å lete etter de positive mulighetene i hver enkelt elev og framelske disse.

Omsorg og trygghet er grunnleggende verdier i et godt arbeids- og læringsmiljø. Læreren har ansvar for å legge til rette for at hver enkelt elev opplever skolen som et trygt og godt sted.

Vektleggingen av omsorg og trygghet står ikke i motsetning til å sette grenser. Faste og velbegrunnede grenser er en del av det å fremme omsorg og trygghet i skolemiljøet. Derfor forventes det at alle lærere lojalt praktiserer reglene i skolens reglement.

Det finnes ikke enkle og uttømmende svar på disse utfordringene. En lærer ved KG forventes å arbeide bevisst med egne holdninger og delta i drøftinger med kolleger og ledelse for å finne de gode løsningene.

Holdning til hverandre

De ansattes holdninger til hverandre og måten de behandler hverandre og omgås på, er avgjørende for trivselen på arbeidsplassen. Dessuten vil de ansattes omgangstone prege skolens ånd, og gi ringvirkninger som merkes av elevene og foreldrene. Et positivt og godt voksenmiljø vil i stor grad bidra til å skape et godt læringsmiljø, og det vil understreke troverdigheten i formidlingen av det kristne budskapet.

Det forventes at de ansatte viser interesse for hverandre, respekterer hverandre og lever i et oppgjort forhold seg imellom. Solidaritet, samarbeid og aktiv medvirkning skal prege arbeidsmiljøet, både når det gjelder beslutninger som fattes og arbeidsformer som etableres.

Holdning til undervisningsstoffet

Læreren forventes å formidle et kristent menneskesyn, en kristen virkelighetsforståelse og et kristent verdigrunnlag. Fagenes egenart vil naturlig nok i forskjellig grad aktualisere slike vurderinger.

Elevene skal utfordres til å stille spørsmål, øves i å være kritiske og inspireres til å trekke sine egne konklusjoner.

Nye læreplaner, økt tilgang på informasjon og kunnskap, nye anvendelser av kunnskapen og nye måter å kommunisere på stiller opplæringen overfor store utfordringer. Det er viktig å

trene opp evnen til vurdering og arbeide aktivt for å fremme gode holdninger. Skolen forventer at lærerne engasjerer seg, samarbeider om dette og støtter hverandre.

Del 2 – Etiske utfordringer

Menneskeverdet

Når en ansatt ved skolen i undervisningen eller på annen måte møter spørsmålet om et menneskets verd, er utgangspunktet at Gud er livets skaper og herre. Mennesket er skapt i Guds bilde og har en uendelig stor verdi. Menneskelivet er derfor ukrenkelig fra unnfangelse til død. Dette får konsekvenser for tenkningen omkring abort, aktiv dødshjelp og bioteknologi.

Siden alle mennesker er skapt i Guds bilde, er enhver krenkelse av mennesket en krenkende handling mot Gud. De svake og sårbare har et særlig krav på vern om sin verdighet og å møte medmenneskelighet.

Ethvert overgrep i ord eller handling er en krenkelse av medmennesker.

Det er viktig at elevene får god innsikt i de kristne vurderingene og begrunnelsene i etiske spørsmål.

Familien

Familien er en Guds ordning som skal fremme livet og verne om den enkelte. Barn skal hedre sine foreldre, og foreldre skal dra omsorg for sine barn, gi dem oppdragelse og veiledning og vilkår til å modnes i selvstendighet. Kristelig Gymnasium er opprettet for å hjelpe foreldrene til å gi deres barn en kristen oppdragelse og opplæring i et trygt miljø.

Ekteskapet mellom mann og kvinne er rammen for det seksuelle samliv. Guds ord viser oss at det livslange samlivet er den ordningen som Gud har innstiftet. Vilje til livslang troskap skal i undervisningen holdes fram som et bærende element som fremmer livet og verner om den enkelte.

Førvaltning og forbruk

I undervisningen og i skolemiljøet er det viktig å fremme tanken om at Gud har satt mennesket til å forvalte skaperverket, og at vi er ansvarlige for disponeringen av de midler og ressurser vi er betrodd. Skolen vil både i ord og handling arbeide for en rettferdig fordeling av jordens ressurser og en forvaltning som ikke bryter ned og er ødeleggende for miljøet.

Skolen forventer at alle ansatte engasjerer seg i og støtter de prosjekter som skolen engasjerer seg i, både lokale og globale. Skolen har et særlig ansvar for å samarbeide med sine eierorganisasjoner om globale prosjekter.

Rusmidler og tobakk

Skolen ønsker å fremme en rus- og røykfri livsstil. Det er viktig anliggende for skolen å skape et sunt og godt miljø, og det er viktig å arbeide med disse emnene i undervisningen. Skolen forventer at lærerne engasjerer seg og samarbeider om dette.

Skolen forventer at de ansatte er bevisst at de ved sin livsstil er forbilder for andre. Avhold i forhold til alkohol og andre rusmidler gjelder i enhver tjenestesituasjon.

Lovlydighet

De ansatte forventes å leve i samsvar med de lover og forskrifter som gis av den lovlige myndighet, og for øvrig vise alminnelig god vandel.

Del 3 – Skolen og de ansatte

Frivillighet

Skolens mål er et bærende og samlende fundament. Det engasjerer foreldre, ansatte og elever til frivillig innsats for skolen. Uten dette engasjementet ville skolen verken ha blitt startet eller ha levd videre. Så grunnleggende er dette at også skolens framtid bestemmes av det.

Skolen vil legge til rette for og stimulere til frivillig engasjement blant de ansatte ut fra den enkeltes interesser, kapasitet og livssituasjon.

Åpenhet

Skolens ansatte består av mennesker som er forskjellige, men som likevel står sammen i arbeidet for å nå skolens mål. Skolen ser på forskjellene som en ressurs som den ønsker å utnytte. Det er viktig at det gis rom for ulike syn i samtaler og debatter. Skolen ønsker å fremme en lyttende og anerkjennende holdning.

Tilgivelse og ansvar

Ethvert menneske lever i spenningen mellom ideal og virkelighet, mellom det en ønsker å være og det en faktisk er, og mellom det en ønsker å fremme og det som faktisk skjer i hverdagen. Det er viktig for skolen å inn ta og fremme en holdning slik at de ansatte opplever seg inkludert og verdsatt, på tross av livets kamper, nederlag og smerte. Skolens idealer er høye, men det betyr ikke at skolen skal være lukket for ansatte som strever med livet sitt og er ærlige om det. De høye idealene gjelder også evnen til å vise omsorg, raushet og tilgivelse.

Kristelig Gymnasium som arbeidsgiver

Skolen ønsker å være en god arbeidsgiver med klare og tydelige forventninger og avtaler. Skolen regner med at de ansatte setter seg inn i forventningene og ordningene slik de er formulert i grunnregler, verdidokument, instruksjer og håndbøker. Skolen vil hjelpe til med å avklare forventningene, og vil støtte de ansatte slik at de kan fungere etter disse.

Innenfor de rammer skolen har, vil den bidra med gode ordninger slik at de ansatte skal kunne utføre sitt arbeid best mulig og få hjelp og støtte til å utvikle seg i forhold til skolens mål.

Skolen vil legge vekt på medbestemmelse.

Dersom en ansatt skulle komme i situasjoner som ikke samsvarer med skolens forventninger eller kommer i tvil om sin lojalitet overfor skolen, forventes det at forholdene tas opp med skolens leder. Det er viktig at begge parter søker å finne en løsning som viser respekt for den ansattes integritet og som tar hensyn til skolens omdømme og virksomhet.

Vedtatt av skolens styre 17. januar 2008